

העולם הזה

משק כנפי ההיסטוריה עבר על
ישראל כשבאה מרחובות הבשורה: חיים
וייצמן. נשיא המדינה, הלך לעולמו.

אחר בנימין זאב הרצל, שהפך אגדה
עממית, אין איש שני המסמל כמוהו את
המהפכה הכבירה של הציונות, שיצרה
מאפס עם ומדינה. כמעט משך שני דורות
התגלמה בדמותו של חיים וייצמן מהפכה זו.
מהפכה שעמדה מעל לסכסוכים קטנים,
ריב אישים ופראזות נבובות.

בקהל מנהיגים שלא ראו אלא את
קצה אפס, שנסחפו בסערות של יצרים
חולפים, מדוכאים ביום משבר ושחצנים
ביום נצחון, היה חיים וייצמן דמות אנושית
גדולה, צלול ומפוכח, אמיץ וזהיר, בז
לדמגוגיה ולדמגוגים.

כאשר הלך לעולמו לא השאיר
מאחוריו מעשים בלתי גמורים, אתו
מסתמית תקופה, כמשה רבנו הוביל את

השבועון המוצויר
ל אינפורמציה

מס. 785 / שנה 16 / כ"ה חשוון תשי"ג / 13.11.1952

רחוב נילסן 8, תל-אביב
(ליד תיאטרון "החל")
מ.ד. 196, טל. 64706
מנכ"ל: מ. ז. ורדי
מנכ"ל: מ. ז. ורדי
מנכ"ל: מ. ז. ורדי
מנכ"ל: מ. ז. ורדי

עורך היתוב:
מיכאל אלמו (ומני)
הכתב הראשי:
יהודה נבאי

עורך תרגום:
ד"ר מ. ז. ורדי
עורך תרגום:
ד"ר מ. ז. ורדי

עורך התביעה:
ד"ר מ. ז. ורדי
העלם הראשי:
פול גולדמן

מיכאל אלמו, ניצה נבי, ירוחם נבי, תמר תרמור.
משתתפים קבועים:
פרנצה גרובנר, רפאל חיים, אוסקר סאנדר, פיליס סיארי, צבי שש.
ראש-מערכת, ירושלים: מ"מ ראש-מערכת, חיפה:
דוד רובינר
סופר-תורן:
מונטי נייקובס, נבריא דנון, יצחק המאירי, שמואל מירון
המנכ"ל: העולם הזה בע"מ, דפוס, תל-אביב

מכתבים

הנער נגד השחיתות

המנסה הכרוזה, במכתב העורך, לעורר את הנער למלחמה פנימית בשחיתות, במסגרת החוק, ראו לשבת ויש לדון בה בכובד ראש. אין זו שאלה של פתרון בעיית השחיתות בלבד, כפי שכתב פילדלף ז'ן חוכמה בהצעתו, ויש מקום להצעתה, ויהיה זה משום פתרון בעיית השחיתות ביותר כי מצבו של הנער — חוסר כפחון ואמונה ביכולתו להשיג על מצב המדינה.

יוסף אלון, פתח תקוה

נדרים בלשכת הגיוס

אנו מספר צעירות אשר בחופי צו הניסוי ל- ילדיו 1985 התייצבו בלשכת הגיוס... לאחר כל הסיורים והרישומים הסופרליים מכניסים לחדר אחד כארבע-חמש בחורות ופוקדים עליהן ל' המפלט ולמקור בתחומים בלבד, בעוד שבחדר מרום שנים מספרים לעיתים קרובות כמו: מדוע הנה? שלך לבן? האם לא התרחצת בים השנה? בפנה החדר מצוי מלפון וככל רגע נכנס קצין אחר המנסה להשתמש בו, כיון שהקו המיד המוסר הוא מהבט שעה ארוכה עד שיתנהג, אנו רוצות לדעת מדוע כל כך קשה להשגת הניסוי להקפיד רפואה במקום רומא, ומה עושים כל הקצנים באותו חדר?

קבוצת צעירות אשר עברו בדיקה רפואית, תל-אביב
לא יכולתן לנחש?

תחביר וכיתוב

סוף סוף חזר ונחפץ שמי כאחד המדורים של העולם הזה (789). כאמת יפה מאד... אלא שעכ" שיו הניע ומכנס לממש את אחד ממאמרי הכתובים: מוסר: למסרם מכתב משלי, עם המתיחה: רב איי תל-ירושלים, במדור המפתחים.

הנידון: התנגדותו של עורך הכיתוב וחדש ה' מוכיח לו את הכתוב שרצה את אביו ואת אמו ובקש רחמים כיוון שהוא יתום, כיצד יכול להירשם לו יופיע בלוח שמות חזרי המערכת (דבר כזה)?

עורך הכיתוב: (ומני)
מיכאל אלמו (ומני)
ברוך, בהסתמך על לבני ועל נור (זה חורו), כי צריך להיות, אות כמות (נס זה חורו):
עורך הכיתוב: (ומני)
מיכאל אלמו.

כביש לסדום? איז פשוט מזה. מזויזם הר אחד ימינה. מעבירים הר אחד שמאלה, ממלאים את הגיא — וזה! אבל בשביל זה צריכים גם להיות קצת אלוהים..."

אולם האנשים המבצעים מיבצעים זה אינם אלוהים, הם אנשים קטנים ואפורים. לפני 30 שנה היו מדויקים להם את תואר הכבוד "חלוצים", וסמכותם עליהם שירש. היום הם זוכים ליחס המוכיח ויש אל פסעם אצורים עובדי-פרך, שנוסחו לפניה נדחת, כדי לעבוד עבודה שחורה גבוהה.

מי הם חלוצים? אלה הממשיכים במסורת המפוארת של בנין ויצירה? "העולם הזה" נאה להביא לפניך בשבוע הבא את הפרופרט'ה המצולמת הגדולה הראשונה הנותנת כבוד מלא ל-

חלוצים, 1952

בתי כביש פדום, המבצע הכביר ביותר של מדינת ישראל מאז הקמתה — תאור המיבצע, האנשים וההווי הנודד בהם הערכה.

אנכי, לבני הוא מחבר ספר הדקדוק והסינפסס ונור הוא נור ומכתב זה מספר, איתן, ירושלים

וב איתן הוא דב איתן.
מי סף?
מאמרם המיוחד המוקדש למכתב ויצמן למרע (העולם הזה 781), הובא לתשומת לב, מראש בעיתון ומאמרי זה הובא אל דיוקים ושיבושים, שי אינם ראויים לפרסום אחריתם. אני מקוה שי מאמר מסוג זה אינו מניח את הרמה הכללית של העיתון.

מ. ז. ורדי, יו"ר ועד הפועל של סכני ויצמן, ירושלים
כמקובל בעולם הזה, הועבר החומר לפני הדפסתו לבקורת המדיר האקדמי וקצין ה' עתונות של המכון, שום עובדה שצוינה ב' עתון לא הוכחשה.

לאיזה שער?
בזה הגני להביע את תודתי לכם בשם הנהלת מועדון האחת הצעירים על כי אתם מספרמים מסעם לפסע מאמרים על מועדוננו, ברם בעולם הזה (783) ישנו אי דיוק קטן. אתם הדעתם שאנו נצטוו את קבוצת הפועל בלסוריה בתוצאות 1:3, התבונן הוא שאנו הספרנו 1:2, סיבת ההספר חזתה כי המרש לא ראוי לזכור רגל ואנו לא נרצו לשחק על מרש כזה. בכשר למר סוידאן עלינו להעיר את תשומת לבכם כי זוהי הפסע השניה שאחם מוסרים שפר סוידאן הוא התמרר השנינו של מועדוננו, מר סוידאן הוא רק סנן יושבי-ראש המועדון ויושב ראש מחלקת הספורט המועדון שלנו עומד במרש עצמו ולא מקבל המביח כל שהיא מאת אחר.

המזכיר, מועדון האחת הנוצרית, חיפה
אתם עתון המספין והמנסה אינפורמציה עולמית, כיצד וסאין יכולתם לשאוב ידיעות כה מסופלות על משחקנו עם אחת נוצרים? האמת היא שנכרנו על הבקוזה הגיל בתוצאה נכונה של 1:1 היות על הבקוזה הגיל בתוצאה נכונה של 1:1 היות וכמשחק ייצגתי בכשר את הפועל בלסוריה.

ש. רוטשילד, עפולה

(שעדיין אינה קיימת) ולעבור לשיטה האמרי קאית שיטה זו מחברת את תפקיד הנשיא ואת תפקיד ראש-הממשלה באיש אחד. איש זה אינו נבחר על ידי הכנסת ואינו תלוי בה. הוא נבחר, אחת ארבע שנים, על ידי העם כולו בבחירות כלליות.

יתרונות שיטה זו במציאות הפוליטית ש' לנו ברורות לעין. קודם כל: התפקיד מתאים לאיש שהיה זוכה בו בלי ספק כיום. שנית: האיש יהיה בלתי-תלוי במשחק ה' מסלגית המכוור של קואליציות, התפתחויות ועמידה על המקח עם סיעות וצירות. שלישית: תהיה לו האפשרות לפעול משך 4 שנים רצופות, גם לנקוט באמצעים בלתי סופולריים, במקום שהיה לו צורך לפעול כל רגע לעבר הבחורים, מחשש שתפרוזה מחר בבחירות.

רביעית: בבחירות לנשיאות לא יוכלו ל' השתתף 20 מפלגות, אלא לכל היותר שלושה (ואולי גם שני) גושים גדולים. בצורה זו יהיה נוצר מצב שיאחר מאונס את המפלגות הקרובות זו לזו בגושים גדולים, מבלי ש' יהיה להן צורך מידי להתפרק. הן תוכלנה עדיין להופיע, בנוסד בבחירות לכנסת.

בשעתו נפוצו שמועות שבי. גי. חשב על שיטה זו, אך חשש להוכיח את דברו בפומי גי. מן יחשבוהו לרודף-כבוד. עד כה לא הכירו את בי. גי. ככיישן.

ובכן?

"אבא, למה אתה קונ את העולם הזה אם הוא כותב בלסוף? היתה זו שאלתו של ילד בן 6 ל'אביו, שחקן כדורגל בתסועל בלסוריה. מתקבל הרשם שעתונכם מתמר להיות כל כך "בלתי הלוי" עד ששורכיו אינם מעניינים בעתונות אחרים. אלא מהמשיגו ידעית מקריות ו"בלתי משוחררת" גם אם זה אינו מוצדקת כלל. כונתי לשיר ההלל שלכם לכבוצת אחת נוצרים חיפה במדור פסוקים אל נא תהיו כאותם המוסדות הספורטיביים הראים בנו בניי חורנים המבקשים לתסום מקומם של בניי אמיתיים. להתישבות העובדת יש עוד מה לומר גם בקיטום המולדת וגם בספורט הכדורגל. אני הנני אחת השחקנים ורתחתי ממש כאשר עתונכם קבע 3:2 לזכות אחת נוצרים ולא עוד אלא שהוציא מסקנה: איז מקומה, לאחר נצחון זה, של אחת נוצרים בליגה ג'.

אביטל דוגנוב, בלפוריה
התנצלות רבה של המערכת שהכניסה את הכדור לשער הבלתי נכון.

המשפט

בשבועים האחרונים חזרתם וספרתם לקוראים שאף לא עתון אחת חניב על המשפט הצביר שנערך ביממכם. מן הראוי שתקבצו יותר אחת העתונות הישראליות במרם תבקעו עובדות. ובכן מבקש במאון המסלנה לאחד העבודה הניב סממית. **חיים שלוש, אברהם קרית, קרית חיים**
העולם הזה מבקש את סליחת מאבק, ש' הקדוש לחשפט שורה של רשימות משעשעות. המשפט מענין, צודק וערר בזמן, ויפה ששורר הרים את קרב הסובבים ההלאכיבי. לדעת טוב לערוך שורת משפטים שלא תהיה לכעית הנערך להשכת אצל אלה שנות להם בכך.

עליזה הלר, ירושלים

פרץ ברנשטיין

"ישר כוחכם על שמצאתם אומץ לכתוב על פרץ ברנשטיין (העולם הזה 782) מדינאי בעל הבנה עמוקה, ואחד המעטים המרים את אינטרס המדינה מלע אינטרסם ספלטני. דוקא בשלון הסימפוזיון עם בן נוריון מוכיח, למרות שרבים צוחקים על כך, שברנשטיין הושיט את ידו לבן נוריון וזה לא דעה ל'קבלה."

ד. דפ, תל-אביב

מי יחנך?

אולי יתן העולם הזה מאמר מקיף על בעיית הכאונה של שכר הדיבור והכונה שחונכה עוד יותר בימים האחרונים, אולי מאמר זה יספק את עניינה של הננועם בדבר, והם יבינו כי בית ספר חיוני יחסר (במסע נחמד) לנחלת המיעוט הברוני ולא יוכל לתת השכלה תכונת לבן הפועל? **ישראל לין, תל-אביב**

העולם הזה יספד בביתה.

צדף מני-יורק

זונר שקלונס (העולם הזה 782) הוא ללא ספק צלל נאון. לו היהני ישראל ומכיר את בעיותיה לא דרך העתונות בלבד היו הנדרותיו של העולם הזה עוד מדויקות וקולעות שבעתים.

יעקב אברם, רמת גן

הזקן והספסל

אני רוצה, בתור תלמיד (יהודי) של המיסיון הצרפתי ויפו להעיר לכם על המשפט "אלימות" (העולם הזה 782). בתור תלמיד המיסיון, שמכיר את האת אילירי של חצי שנים, הייתי ר' זה לשאול מי משך למי בוק: בחורי השיטה לאח, או להפוך? התשובה ברורה, כיון שלאח אין כלל וקו.

למי בדרככם, היה החיכות ברחוב אם המדינה היא "אנטי-מיסיונרית" או "דימוקרטית". אני רוצה לשאול אתכם: כמה מהבחרים מכחו מ' המכונית את הספסל ועד כמה ידוע נמצא הספסל בבית הכנסת. האם זה מבצע, אנטי-מיסיונרי של האדוקים או מבצע "דימוקרטי"? איתמר ציטנפלד, יפו

טעם וריח

הואילו לנמק מה הניעכם לומר שהסרט דור זכת שנו אחד הסרטים המשפטיים שיצאו אי פעם מהליכוד. ראיתי בסרט הזה משחק נהדר של נוריון ספ וספון היחידות, ולומים מדויק עין ורקע תנכי עובדתי. ואם כי היו בו מספר לופים ועובדות שאין כבונם לנרמם לכך שתכנן את הסרט בצורה כה שלילית.

שמעון בן יהודה, רמת גן

שם הקומפוזיטור

ברצוני להודות לכם עבור העירון המוסיקלי. זה באמת מענין ומשחתי מאד למצוא בתוכונכם גם מיה. בחרון מספר 10 שאלה מס' 10, מוסיע השם פולנג, האם כונתכם לקומפוזיטור הצרפתי פולאנ? רפסורבן משה, חיפה

כן.

שוב על אויבקיטיביות

כשקוראים את "בן הקוקוס לא התרגש" (העולם הזה 779) ואחר כך את מכתבו של הקורא י. בן שלמה (העולם הזה 782), קשה לומר בדוראת ש' העולם הזה אויבקיטיב ובלתי מושפע על ידי גורם כלשהו.

נתן גרינבאום, תל-אביב
הקורא גרינבאום טועה: אין כל סתירה בין הכתבה והמכתב, גם העולם הזה הדגיש את יחסו החמור של שאלתיאל לפקודיו.

אין צורך בשרדוק הודמס

בחירון הרצא (העולם הזה 780) התשובה כל כך ברורה שלא היה צורך לפרסם בעמוד הקודם את הפתרון.

נחמן ארליך, בני-ברק

תמונת הזקן

בעולם הזה 779 נתפרסמו כמה תמונות של יצחק שרה, כהן אחת המראתה את שרה, משה ירין וינאל אלון. גם את נראה בתמונה הייתי גורם באותה הימים. ידוע אני כי העולם נעשה בתחנית: אבל אינני זוכר מי היה העלם, איך אפשר לקבל את התמונה ההיסטורית הזאת, הי' יקרה גם י?

יוסף הגולסמן, נשר

התמונה שייכת לעזובנו של יצחק שרה, נמסרה לו בשעתו על ידי אלוף משה דיין. העלם איננו ידוע למערכת.

(המשך מעמוד השער)

עמו עד לגבול הארץ המובטחת. אולם שלא כמו משה רבנו זכה להיכנס לארץ, לראות את מפעלו של יהושע בן־נון בגדולתו ובקטנותו. חיו של חיים וייצמן משקפים את גורלו המיוחד במינו של דור בחיי היהדות, דור שהתחיל את צעדיו בגיא מחניק ואפל והגיע לשיא נישא ואורירי.

מדע בניגון תלמודי

לאדם שגדל באויר החופשי של נהלל או תל־אביב, ששיחק כבר בנעוריו בנשק וראה בורים — לכל היותר — פולש מפריע, קשה מאד להבין את האוירה המיוחדת שהצמיחה את מפעלם של וייצמן ודורו. קל לו ללעוג בלבד לאותו הוי מוזר של חוסר־בסיס, של תכניות חובקות־עולם שלא עמד מאחוריהן ולא כלום.

כאים, היתה הדמות האיראלית.

קרני אור בבית הסוהר

אולם יחד עם חיים נולדה השאיפה לשוני. היהודים חיו בתחום המושב, צופים וחסידי־ישע, נתונים לשרירות פקידונים וקוואקים, מוגבלים בחוקי הצאר כמעט בכל מעשיהם. קרני האור הראשונים מן המערב, מן העור למ התופשי, האירו מבדל לסורגי בית־סוהר קיבוצי זה. הם הגיעו לכל צעיר. הם הגיעו גם לחיים וייצמן, הנער שלמד בגימנסיה של פינסק, הרויח את לחמו בשעורים גרסיים בבית יהודי עשיר.

החיים הפנימיים של המוני היהודים לא היו ריקים מתוכן. היתה להם תרבות ענפה, משוררים וסופרים בשפה היהודית, אחדים גם בעברית. התבדלות המוחלטת מן הסביבה בה חיו מאות בשנים, רכזו חייהם מסביב

לצעירים שגדלו במסורת הדתית היה זה קרבן קשה מדי. הם הצטרפו לחובבי־ציון, קראו את שלל הירחונים שביצצו בשפה העברית והיהודית, בלעו את כתביהם של אחד־העם ופינסקי. כשחיים היה בן 4 יצאו הביל"ויים לדרכם, להתישב על ארמת ארץ־ישראל. האלפים האחרים לא היו מוכנים, עדיין, להסיק מסקנה מהפכנית זו. אך הם היו מוכנים לשמש, כעבור שנים מעטות, בסיס עצמי רחב לתנועה פוליטית גדולה.

אי־אפשר בכלל להבין כיום את דרכה של התנועה הציונית מבלי לזכור פרט ראשוני זה: כשנאבקו מארכס ואחד־העם על נפשו של כל צעיר יהודי ברוסיה, היה זה רגש דתי־רומנטי מובהק שהכריע לסובת ארץ־ישראל. אם היה רגש זה חלש בלב הצעיר, נמשך אל ההגיון המהפכני של מארכס. אם גבר הרגש הזה, נמשך אל ארץ־התנ"ך — גם אם היה בלתי־דתי בהכרח, אם "חופשי", אפילו סוציאליסט.

במשפחת וייצמן לא היתה ההכרעה חזר־צדדית. עוזר האב, וחיים, הבן, בחרו בחלום הציוני. שמואל, האה, בחר בחלום המהפכני. אמרת רחל האם: "יקרה כא שר יקרה. אנחנו נשגשג. אם שמואל צר דק, נהיה כולנו מאושרים ברוסיה. אם חיים צודק אלך לגור בארץ־ישראל." רחל וייצמן סייעה את חייה, לאחר שהגיעה לזקנה מופלגת, על הרה־כרמל בארץ־ישראל.

פאספורט יקר מדי

כשהיה חיים בן 19 עלה על אחת הרפיסות שהובילו את עצי אביו לנמל דאנציג הגרמני, עבר את הגבול כמוביל עצים וערק בעיר הגרמנית הראשונה. הדבר נעשה כדי לחסוך את ההוצאות הרבות שהיו קשורות בהשגת פאספורט רוסי. "לא היתה לי כל כוונה לבזבז ארבע שנים יקרות בשירות הצאר ניקולאי", סיפר אחר־כך. "על ידי התפוכה מפליאה של הגורל הצלחתי לשכנע את המפקד המקומי לשחרר אותי..."

מה היתה כוונתו של חיים וייצמן לעשות? כמו כל צעיר יהודי ברוסיה, רצה ללמוד. וכמו כל צעיר יהודי ברוסיה לא באה השאיפה מתוך אהבה פנימית למדע, או מתוך נטיה להתבטל כמה שנים בגור חיות. המדע היה נשק ליהודי, נשק להתגבר על המכשולים העצומים שנערמו בדרכ חייו, נשק כדי להתמודד בו עם הגוי ולפרוץ את הסייגים בהם הוקף. בחירת המקצוע היתה כמעט משנית. חיים בחר בכימיה, פחות או יותר במקרה: אחד

חיים וייצמן: טכס השבעתו כנשיא

של ויכוחים אינסופיים בבתי־קפה מעושנים. קל לו גם לטעות טעות הפוכה, לצייר תמונה אידיאלית וגיבורית שאין לה ולא כלום עם האמת. אולם קשה ביותר להעריך את ההוי הזה כשם שהיה באמת, הוי של גזולה מעורבת עם קטנוניות, של הנשגב המהול במגוון. היה זה העכבר שהוליד את ההר בנסיבות מיוחדות במינהן. לו רצה הגורל כי האיש יסמל גם ברקע האישי שלו בדיוק את דורו, לא יכול היה לקבוע לו בית אחר. הוא נולד, לפני 78 שנה, במוסול (או מוטייל), עיירה זעירה בקרבת הגבול הרוסי־הפולני. הוא היה הילד השלישי במשפחה בעלת 11 ילדים, מהם נשארו בחיים שבע בנות וחמשה בנים. האב היה בורגני זעיר שחי על גבול העוני, קבלן־עצים זעיר שעסק בחזנות של חובבות. לאם היו הלידות עיסוק עיקרי, מגיל 17 עד גיל 46. שהנת למשהו אחר כמעט שלא היה לה.

עד היותו בן 11 הכיר חיים הקטן את החדר בלבד. ספרי הקושש היו השכלתו היחידה. כשהגניב פעם רב יוצא־דופן לחדר חוברת מדעית בשפה העברית, קראו הרב ותלמידיו את החומר המסוכן בניגון תלמודי, למען לא יחשוד בהם עובר אורח. הגטו היתה מציאות, נפשית וגופנית, תוצאה של כפייה חיצונית ומסורת פנימית כאחד. היהודים לא לימדו את בניהם רוסי, לא באו במגע עם הגוי אלא בעסקי מסחר, לא השתתפו בשאיפות, בחלומות, בחגיגות העולם הסובב אותם.

היו להם גיבורים. בעודו תינוק שמע חיים, מפי סבו, את הסיפור המרומם של מר משה מונטיפיורי, היהודי הבריטי האציל, שבא לחקור את בני עמו ברוסיה, להשיג תדל לסובתם. יהודי וילנא התירו את מותרות הסוסים, סהבו בעצמם את מרכבתו דרך הרחובות. היהודי שעלה לגדולה בעולם הגויי, בכוחות עצמו, השתמש בהשפעתו אצל הפריץ כדי להיטיב לאחיו הגר־

לבית־הכנסת, הפולקלור שצמח בעיירות, כל אלה יצרו מין תערוכת של נימות לאומיות, דתיות ועממיות שנתנה להם זהות ברוחה, בעלת שרשים בהוי ובמסורת של ממש.

רוח הפרצים עברה עתה על פני הוי זה. היא קראה לצעירים להתמרד, לשנות את פני עולמם. אולם צורת המרד לא היתה נתונה. שתי דרכים יריבות לחמו על נפשו של כל צעיר. הן לחמו על נפשו של התלמיד בפינסק הנידחת.

הדרך האחת קראה למהפכה הגדולה. הצאצא יושמר, העריצות תחולל, מעמד הפועלים יקים עולם חדש. בעולם זה לא תהיה עוד מלחמה בין עמים. לא יהיה זה עוד חשבוש אם נולד אדם רוסי או יהודי. הוא יהיה שותף לעתיד המזרחי.

הדרך השנייה היתה מהפכנית לא פחות. היהודים הם עם. הם הוגלו מארצם. הם יחזרו אליה. מכל קצוות העולם יתקבצו, יחזרו אל האדמה, יחזרו ויהיו אומה ככל האומות, מדברים את שפתם, חיים את תרבותם. שתי הדרכים סתרו זו את זו. שתיהן היו קיימות בעולם החלומות. המלחמה ביניהן היתה קשה, נמשכה דור שלם.

מארכס נגד אחד העם

הסוציאליזם היה מסוכן יותר. אנשיו כבר זכו לכתר הרומנטיקה בגלות סיביר. צעירים יהודים רבים בני דורו של חיים, הצטרפו לתאי המחתרת, וכו לתהילה עולמית בשמות שאולים: טרצקי, קאמנייב, זינבייב. אולם הם הקריבו קרבן גדול. בשמחה או בצער: את זהותם היהודית.

זורה וייצמן: החברה בחיים

המורים בפינסק, שהיה דוקא מורה טוב, חבב את הכימיה. בגרמניה נתקל חיים בעולם חדש. המגע היה מכאיב. הוא הופתע לראות כי אין הגרמנים מכינים את השפה היהודית השגורה בפיו אף כי היה נדמה לו ששתי השפות כמעט זהות. הוא הופתע עוד יותר כאשר היהודים הגרמנים לא קיבלו אותו בנדיבות פתוחות.

תורה על קיבה ריקה

צעיר שגדל בארץ מתקשה, כיום, להבין את התהום שרבעה עוד לפני דור בין יהודי המערב ויהודי המזרח. רח"י היהודי המערבי בו מעומק נפשו ליהודי הרוסי והפולני, בן תרבות נחותה, כמעט הרגיש בחילה בנוכחותו. היהודי המזרחי שוא את המערבי בגלל עליונותו, חשב אותו לבוגד בעמו, מיהר להבין את הנחיתות וחרס־הבטחון שהסתתרו מאחורי ההתבוללות. ההתנגשות עוד המריצה את חיים וייצמן להעמיק

חיים וייצמן: האיש

בלימודיו. הוא פחד פחד מוות מפני ההיחל של "אנשי האויר", הסטודנטים הנצחיים שלא הגיעו לשום הישג אישי, לשום קיום מבוסס. היתה זאת תכונה בולטת של האיש, חיובית ושלילית כאחת. שלא שכן אף לרגע אחד בחייו לדאוג גם לעתידו הפרטי. הוא רצה להיות עצמאי מבחינה כלכלית, בעל עמדה מוכרת בזכות עצמו. הוא השיג את חלומו כשהפך ממציא בעל עמדה בינלאומית, אמיד, אם לא עשיר מופלג. הכימיה והפוליטיקה היו משולבות בחייו עד ימיו האחרונים.

באוניברסיטה הוסיף וייצמן להיות חובב-ציון, לנהל תעמולה בין חבריו, אלפי הסטודנטים היהודיים מרוסיה שהצטופפו במכללות הזרות מפני שמכללות כוללתם היו סגורות לפניהם. היתה זאת חיבת-ציון מוזה: מש-הו בלתי-מגודר בהחלט, בעל מטרה ברורה למדי, אך בלי כל דרך מעשית להגיע אליה; משהו מלהיב ומרומם את הרוח, אך אינו מחייב לשום מעשה — פרט לויכוחים בלי התחלה ובלי סוף, על קיבה ריקה למחצה, בבתי-

על הקונגרסים. אנשי המזרח הרגישו עצמם מקופחים ומושפלים.

התנהגותם האישית של הרצל וגורדאו הרגיוזה. "מעין חצר-מלכות קמה מסביבו (של הרצל). כתב וייצמן, "חצר של מעריצים שהתימרו לשמור עליו ממגע קרוב מדי עם ההמון... יחסו (של גורדאו) ליהודי מזרח אירופה היה שחצני... לא אהבנו את נימת האלגנטיות, נימת השייכות המדומה לעולם הגדול, שצינה את הציונות הרשמית, הפראקים, החליפות השחורות ולבושי האופנה... הרגשנו באי-נוחיות..."

מרותו של הרצל היתה עצומה. אולם כשחלפו השנים, ומכל הפעולות רבות-הרושם של הרצל, פגישותיו עם שליטי העולם ושריו, לא יצא כלום, דהתה מרות זו. הסיעה שנוצרה על ידי וייצמן, ושקראה לעצמה "הסיעה הדמוקרטית" (כדי לרמוז על שלטונו המלכותי של הרצל) התרחבה. הפעצה הסופית באה בדמות הצעת אוגנדה.

ההיסטוריון יסכים, מן הסתם, עם וייצמן כי ההצעה האנגלית המפורסמת להקים בית לאומי יהודי בחלק מן הארץ האפריקאית לא היתה רצינית מעולם, ולא היתה יכולה להיות מעשית מכל בחינה שהיא. הפוגרום של קייסינוב הוא שהבהיל את הרצל, הגיע אותו לעשות מעשה פזיז. הוא נתקל מיד בקיר אסום של התנגדות יהודי המזרח, שבאו אל הציונות מן ההוי הדתי-הרומנטי ושל לא כלל לתאר לעצמם מדינה יהודית שאינה בארץ ישראל. חיים וייצמן ומנחם מנדל אוסישקין היו מנהיגיהם. הרצל לא נרסא מן המהלומה. אשה צעירה קרעה את מפת אוגנדה מעל דוכן הנשיאות, קראה להרצל בשם "בוגדי". כעבור זמן קצר, בגיל 44, מת.

אינך הצאר הרוסי!

המערביים, שהשתלפו על ההסתדרות הציונית, לא סלחו לוייצמן מעולם על בגידתו במנהיגם, הנערץ משך שנות הויכוח היה וייצמן דוצנט-פרטי באר-

חיים וייצמן 1925

גיברסטה של ג'נבה, בה למד קודם לכן. העיר היתה מרכז המהפכנים הרוסיים. תוך מלחמה קשה בהם הצליח וייצמן להקים בה תא. ציוני, להפוך מנהיגו המוכר. תוך כדי כך נחקל באנשים רבים שזכו אחר כך בשם עולמי. אחד מאלה היה פלכאנוב, המנהיג הראשון של המארכ-סיום הרוסי, מורהו של לנין. "מה זכותך לשבור את אחדותנו?", שאל פלכאנוב. "אוינו, עוד אינך הצאר הרוסי!" השיב וייצמן בחוצפה.

אחרי ענין אוגנדה התמסר וייצמן יותר ויותר לכיר-מיה, נטש את הפעולה הציונית. הוא החליט להגר לברי-טניה. הוא לא תאר לעצמו שהחלטה זו תעשה, פעם, היסטוריה.

לפני שעבר למכללה של מאנצ'סטר כבש כיבוש חשוב. חרה וייצמן היתה צעירה ממנו בשבע שנים, אחת הסטודנטיות מעיר רוסטוב שהיו חפשויות מתסביכי תחום המושב, רגילות לחיים חופשיים יותר. בניגוד לאחרים לא עסק במהפכה או בציונות, לא בילו את הלילות בויכוחים אינסופיים. התייחסו ללימודיהם ברצינות. חרה למדה רפואה, היתה שקטה, הגיונית ומעשית. וייצמן נשא אותה לאשה בדאנציג. היא נישאה לא רק לו אלא גם לציונות אליה הגיעה, כמעט בהכרח, במרוצת השנים.

אפשר רק לנחש שהשפעתה עליו, משך 52 שנה, היתה עצומה.

מעבר לסוף העולם

וייצמן הצליח באנגליה. הוא עלה בסולם המקצוע, הפך כמעט סרופטור (אף כי לא הגיע מעולם לפרו-ססורה מלאה). אפשר לאמר: הוא גילה את אנגליה. בעיני יהודי רוסיה היתה הנגה ריין סוף העולם. רוסיה היתה המזרח האפל, ארץ הבורות והעריצות. גר-מניה, שהחלה או להפוך מעצמה עולמית עיקרית אחרי איחודה בידי ביסמארק הגדול, היתה ארץ הכערב, החופש, ההישג.

ליהודים אלה היתה אנגליה באמת תגלית. האופי השקט, העצור והמחונך של הבריטים משך את לבם. האנגלים היו כמעט בכל ההיפך מן הרוסים: הם ידעו להתבודד, לדבר בקלילות על ענינים של חיים ומות. לוד ג'ורג', שהתלווה על הקרבות בחזית צרפת בהם מצאו מאות-אלפים את מותם, בלפור, שונח את ועידת השלום כדי לשחק טניס, הקסימו את וייצמן, שלא היה לו מעולם כל ענין בחיים מלבד הציונות והכימיה. אפשר לחשוב בו כי האמפיציה להידמות לאנגלים היתה אחת האמביציות הנסתרות של חייו.

הפוליטיקה היא משחק של כוחות מוחשיים. אולם בתחום זה ישנה השעפה רבה לגורמים אישיים, לפעמים זעירים ביותר. אין ספק שהערצת האנגלים מלאה תפקיד

הפגישה ההיסטורית פייצל — וייצמן

עם הנשיא טרימו בושינגטון

זורה וייצמן ובנה בנימין

קפה זולים שהיו מוכנים לתת אשראי ולחמניות לסטור-דנטים עניים חסרי-כוח.

הקדוש והמעשי

ואו קרה דבר גדול. בוינה הופיעה חוברת קטנה. תיאודור הרצל, עיתונאי, כותב פיליטונים (טובים) ומחזות (רעים) הופיע על הבמה.

קשה לתאר ניגוד חזק יותר מאשר זה שהיה קיים בין הרצל לוייצמן, שני האנשים אשר המאבק המר-בין-ניהם הוא הפרק הראשון של הציונות. הרצל היה יהודי מערבי אופייני. וייצמן היה אופייני לא פחות ליהודי המזרח. הרצל היה נעלה וגאבי, וייצמן היה סיקח ומעשי. הרצל ידע לעטוף גם את הדבר הקטן ביותר בהור של קדושה. וייצמן ידע לראות גם בדבר הקדוש ביותר את הפרטים הממשיים הקטנים. הרצל היה הגדול בין השניים. אך וייצמן היה הצודק.

התפיסה הציונית של הרצל היתה פרי של מחשבה מופשטת, בלי כל קשר עם ההוי בו חי, היה זה משהו שבא מלמעלה. הוא חלם על חברה כמעט מופשטת, על דפוסים חיצוניים נשגבים. התפיסה הציונית של וייצמן היתה פרי של ההוי היהודי בו גדל, משהו שבא מלמטה, מן המציאות.

וייצמן הכיר בתרומתו המכרעת של הרצל: יצירת ההסתדרות הציונית והקונגרס הציוני. הוא ראה בהם מכשיר כדי להגיע להמוני היהודים, לאסוף כסף, להביא יהודים לארץ ולישב אותם על האדמה בתהליך ממושך והדרגתי. הוא בז בלבד לחלומותיו של הרצל, שהתראה תמיד עם קסרים ונסיכים, קויה לשכנע אותם, בהופעתו ובדבריו, לתת לו את ארץ-ישראל "על מגש של כסף". הרצל בז לחלומותיו של וייצמן, שביקש לעשות מעשים כל כך קטנים בצורה כל כך בזויה, על ידי עקירת חוקים ומתן שוחד לפקידים תורכים קטנים, במקום להתרכז על השגת הכרזה בינלאומית.

שניהם כאחד היו חובבים בפוליטיקה. חסרה להם לחלוטין הגישה המדעית של המהפכנים המקצועיים, מסוג לנין וחבריו, שהתייחסו אל הפוליטיקה כאל מ.ע. מדויק, ערכו תכניות תוך חישוב הכחות החברתיים, הלאומיים והמדעיים הפועלים במרחב. אולם וייצמן שבא מתוך ההמון, הבין באופן אינטואיטיבי את הכוחות המניעים המונים, את כוחות הרגש וההתלהבות. הרצל, שלא הזכיר בספרו אף במלה אחת את השפה העברית והתרי-בות העברית, ראה רק את הצורות החיצוניות — את המנהגים הדתיים והכמורה הדתית, אליהם התקרב יותר ויותר.

פראקים וחליפות שחורות

מאחורי המאבק של הרעיונות והאיש עם המאבק בין יהודי המזרח ויהודי המערב. אנשי המערב השתלפו

חיים וייצמן: האיש

מרכזי בהיסטוריה הציונית. כי וייצמן לא היה היחיד שהתאהב בגנץ האיים. זאב זיבוטינסקי ועשרות אחרים לא נפלו ממנו באהבה זו.

להסתנן לארץ

אחרי שההלם הראשון של פרשת אוגנדה ומותו של הרצל עבר, חזר וייצמן לציונות.

הנהגת ההסתדרות נפלה לידי חלפסון איש קטן בהרבה. הוא לא היה יריב שווה כחות לויצמן. כל עוד היה הרצל חי יכול היה לשכנע את הציונים כי ישנה תקווה כל שהיא להשיג צארטר בינלאומי, שי העולם לעם היהודי. אולם עתה נתגלתה המציאות במערומיה. לא היתה כל דרך לפני התנועה אלא הדרך שוייצמן הסיף לה שתחילה: להסתנן לארץ, לפעול בה באופן מעשי ככל שניתן לפעול, לקנות דונמים, להקים בתים. חלפסון נפל, וייצמן הפך המנהיג האמיתי (אם כי לא הרשמי) של התנועה. בשעת הקונגרס התגרה משהו בוייצמן. שאל אותו פומבית מדוע אינו מעמיד את כשרונו הכימי לרשות הארץ, מקים חרושת כימית במקום. וייצמן החליט לראות את הארץ בעצמו, בפעם הראשונה. היה זה בשנת 1907. הוא היה אז בן 33.

הכניסה היתה לפי רוח הזמן. בבירות נכלא במחנה הסגר. המסרה הגלויה היתה למנוע חזירת מחלות לארץ. המסרה האמיתית: לסחוט באקשיזש. מאחר שסרב לשלם, קוצרה שהיתו בארץ ב-10 ימים.

מבירות הגיע בסירה ליפו, תייר בארץ. הוא ראה את עמק יזרעאל, מוכה הקדחת, שנקבה ע"י היהודים ואבד שוב, מחוסר

ארמון הנשיא ברחובות: חדר העבודה המיומת

אמצעים כספיים (ע"י שנקנה בשנית, במחיר גבוה פי 10, מידי המשפחה הכיירותית לה היה שייך כולו). הוא ראה את מושבות הברון, שיוזמת בניהן אבדה כתוצאה משלטון הפקידים. הוא ראה את ירושלים, על יהודיה החלוקה שלה, דוכא ממראה עיניו, שגא את העיר עד סוף ימיו.

וייצמן לא הרגיש כלל שהוא עמד על פרשת דרכים. בספרו לא הזכיר אפילו כי עלתה על דעתו המחשבה להשתקע בארץ. הוא היה ציוני מעשי — ראש האסכולה שטענה כי העבודה המעשית בארץ היא לבדה החשובה. אולם הוא ראה את תפקידו רק כמדינאי המשתדל להשיג את התנאים לעבודה, תפקיד שהתלבט היטב עם עבודתו ככימאי במכללה בריטית.

בספר חייו הוא מתאר בסיפוק את ההתקדמות שהושגה בארץ בתקופה זו, מאז מות הרצל ועד מלחמת העולם הראשונה. הוא מדבר על הישגים אלה בגוף ראשון, בלשון רבים. אולם הממשות העמוקה יותר, הפנימית, של עשייה זו נעלמה מעיניו, או לפחות מדבריו. הוא לא יכול היה לתאר את המהפכה הפנימית שחלה בארץ עצמה, את הקמתה של התנועה הציונית הסוציאליסטית שהולידה את הקיבוץ והקבוצה. הוא לא הרגיש כי עם אנשי העלייה השנייה, עם ברל כצנלסון, א. ד. גורדון וחבריהם נפתח פרק חדש בהיסטוריה. הוא ראה את המעשים החיצוניים, תוך בהם ונשען עליהם. אולם הוא לא היה חלק של החברה החדשה שיצרה מעשים אלה.

ההיסטוריה הציונית וההיסטוריה הארצישראלית היו משולבות זו בזו באופן מושלם. אולם הן לא היו זהות. וייצמן, בבחרו לחזור לבריטניה, לעולם המעבדה והקונגרסים, בחר בחירה אישית מכרעת מבלי להרגיש כלל בדבר.

אכתב בסקוטלנד יארד

כשפרצו הריביונות הגרמניות לתוך בלגיה וצרפת באוגוסט 1914, בילה וייצמן את חופשתו בשווייץ. בקושי רב חזר הביתה. הבית היה אנגליה. עובדה זו הפכה, לפתע, בעלת משמעות בינלאומית. הנהלת ההסתדרות הציונית ירבה בברלין. היא היתה פרו-גרמנית, כרוב היהודים בעולם. היהודים בוו ושנאו את רוסיה. הם העריכו והעריצו את גרמניה: הם כסחו בנצחון הגרמני.

אולם, וייצמן הכיר את הכוח הגנוז בבריטניה. הוא האמין שתנועה תורכיה היתה בעלת ארץ-ישראל ובה בריחם של הגרמנים. מה יקרה אם תורכיה תפסיד במלחמה? קודם כל עשה וייצמן מעשה זהיר, אופייני לו. הציונים הקימו הנהגה זמנית בקופנהאגן, בירת דנמרק הנייטרלית, מתוך כוונה להשאיר את ההסתדרות ניטראלית במלחמה. וייצמן ניתק את קשריו עם המרכז החדש, הודיע לו שלא יקבל מידי כל חומר שהוא. המכתב עבר, כמובן, את הצנזורה הבריטית. הוא נשמר בתיקי סקוטלנדיארי. הוא עזר לוייצמן הרבה מאד.

עתונאי חשוב, עורך עתון בעל השפעה רבה, נפגש עם וייצמן במקרה. שמע הערות מעניינות מפיו. התוכן: אם בריטניה תעודד התיישבות יהודית בארץ-ישראל, שתהפוך ארץ חסות בריטית, יוכלו, כעבור שלשים שנה, מיליון יהודים לפתח את הארץ, להחזיר לה את התרבות ולהיות משמר יעיל לתעלת סואץ.

העתונאי התרשם, הבטיח להפגיש את האיש עם לוי גורג', שר האוצר והאדם השני בחשיבותו בממשלה. הפגישה התקיימה בסוף 1914. אתה מתחילה ההיסטוריה של הצהרת בלפור, שהושגה כעבור 3 שנים, אחרי משאומתן ארוך ומייגע.

מנורות אלאדין

הדבר שהפילא ביותר במשאומתן זה היה כי כמעט כל המדינאים הבריטיים התיחסו מיד באהדה נמרצת וחד-משמעית לרעיון הציוני, וכי המתנגדים היו דוקא יהודים. וייצמן הבין היטב את התופעה השניה. אולם לתופעה הראשונה מצא רק הסברים אישיים: מדינאי זה היה חסילב, השני היה בעל הזכרה דתית, השלישי היה אדם נעים. היה זה הסבר פשטני מאד להסתוריה.

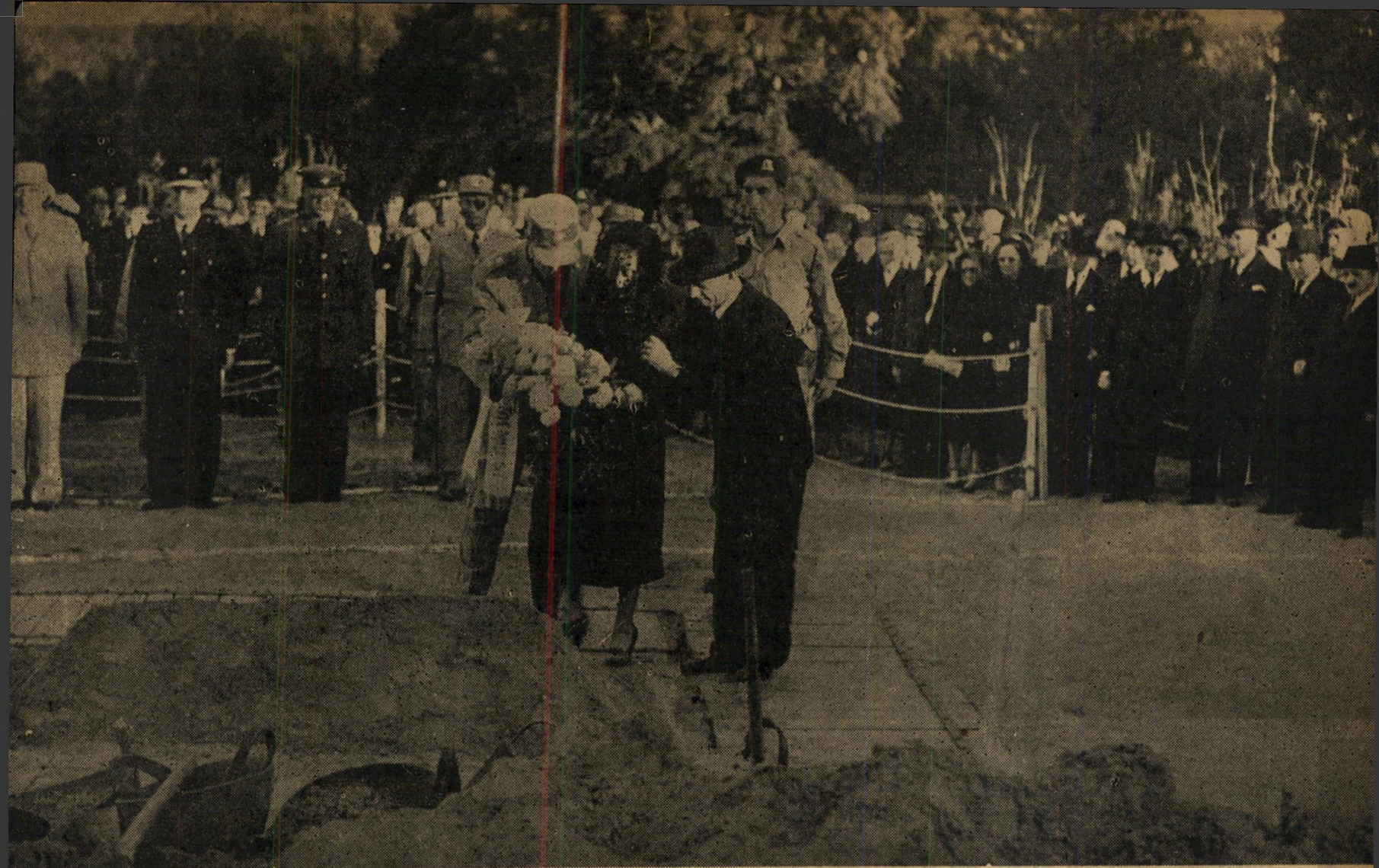
מתהלכות אגדות רבות על הרקע להצהרה. אגדה אחת היא שניתנה כפרס אישי עבור המצאתיו המדעיות של וייצמן. שעזרו למאמץ המלחמה הבריטי. העובדה עצמה נכונה: וייצמן הגיע לגדולה ככימאי. עזר לממשלה הבריטית להתגבר על אחת הבעיות הקשות בייצור חומר נפץ. אולם, כפי שמעיד וייצמן עצמו, "ההיסטוריה אינה עוסקת במנקרות אלאדין".

אגדה אחרת, גפ היא מופרכת, היתה כי אנגליה רצתה לכבוש את לבם של העשירים האמריקאים. אולם אלה היו, דוקא, אנטי-ציוניים בהחלט. גם רצון לרכוש את דעת הקהל היהודית לצד בנות הברית היתה פחות-חשיבות.

(המשך בעמוד 14)

זורה וייצמן בארמון רחובות

פרחים על הקבר: זה עתה נחתם הגולל. חרה וייצמן, בצעף שחור עבה, מניחה את זר האלון משה דיין, האלון חיים לאסקוב, מפא"ח המשרתת יחזקאל סחר ואלון איתן אבישר, תומך בזרועה הימנית. מימין בתמונה עומדים יוסף שפרינצק ודוד בן-גוריון. משמאל:

העם

סיומו של פרק

לגבי אזרחים רבים התפוצצה הפצצה כמעט כלאחר יד. "מדוע אינכם בבית הספר?" שא"ה האם את בנה. "הנשיא וייצמן מת" היתה התשובה. לילדים היה זה יום של בטלה. למדינה היה זה יום של אבל. למרות שזה למעלה משנה התכונן הישוב לבשורה, הדהים בואה. הידיעה התפשטה במהירות עוד טרם הספיקו העיתונים לפרסמה בגליונות האבל שהוכנו שנה מראש. במעברות וביושבי העולים גברה ההתרגשות: בעיני תושביהם היה חיים וייצמן לא רק איש המדינה, נשיא ישראל; הם למדו את שמו יחד עם האגדות על הרצל והעבר הרחוק שהוליד את המדינה. ביושביהם לא היה כמעט בית שלא תלה את הדגל הלאומי ענוד השחורים.

בערים היתה הבשורה סימן לעריכת חשבון של תקופה. עת נפטר יצחק שדה הרגיש כל איש שחלק מחייו נעלם. פרק של ההווה הישראלי נסתיים. עת מת חיים וייצמן התיחד אורח ישראל עם העבר המהורה, הנראה ככבר רחוק מאוד. פרק ההיסטוריה היהודית, שכבר הגיע לקצה, נחתם סופית עם הסתלקותו של האיש שסימל אותו יותר מכל אדם אחר.

הנשיא

העם חולק כבוד

זמן קצר לפני עלות שחר יום ראשון 8.11.52 צלצל הפעמון בחדרו של שלמה קצירגנסקי, נהגו של ד"ר חיים וייצמן, הו"ר עיק אותו לחדר הנשיא. שם מצא את רופאו הפרטי, ד"ר יואל הישן כל לילה בחדר הי"סמוך, עטוף חלוקי"בית. הרופא ביקש ממנו להחליף את מיכל התמצן שלרגלי המיטה המיוחדת לחולים. עליה שכב הנשיא. היתה זאת התקפה רגילה, אחת מרבות שהנשיא סבלן מאז הורע מצבו באופן פת"אומי לפני כשנה, מאחר שהיה חולה במחלת לב משני שנים רבות. הפעם היתה זו ההתקפה האחרונה. כעבור שעה קלה, ב-5.55 בדיוק, נפח נשיאה הראשון של מדינת ישראל את נשמתו מבלי שתשוב אליו הכרתו. רופאו הראשי, פרופסור הרמן צונדק, שהווצק מיד עם בוא ההתקפה על ידי ד"ר יואל, יכול היה רק לבדוק כי הלב חול מנומק.

יש לי חוראות. תוך רגעים נוספת הידיעה לממשלה ולקרובי המשפחה; המנגנון שהוקם לפני שנה הופעל מיד לבצוע מבצע יוסף. תחנת משטרת רחובות הפכה מטה

במד'נה

ליות אשתו כרמלה ואחריהם קרבה שיירה ארוכה של חברי הממשלה. במכונית הראשונה ישבו סולה ודוד בן-גוריון, פניהם מוצקים ורציניים. הם ירדו בפתח הגן, צעדו בין שדרת חיילים כשמאחוריהם שאר חברי הממשלה. אחד אחד, נכנסו אל הטרקלין הגדול שבקומת הקרקע, משם עברו על פני ארון הנשיא.

ההנהלה הציונית והקצין. בעוד נמ"צאים חברי הממשלה בארמון קרבו שלוש דמויות אל השער. "אני יצחק גרינבוים", הודיע אחד מהם. "אלה הם זרובבל ונחום גיר".

קצין משטרה צבאית צעיר ומשופם, שאליו פנה גרינבוים, משך בכתפיו: הוא כנראה לא הבין מי הם הדוברים אליו — או שהדבר לא נראה לו כל כך חשוב. סמל הממשלה הוציא את רשימתו הנצחית, הצטער: "יש לי חוראות ברורות". לנאספים נראה כל הי"צנין כטעות תפלה ומיותרת.

בינתיים נאספו עוד אנשים מכובדים, לבושיים כהות: חברי הנהלת ההסתדרות הציונית. גם להם הביע הסמל את צערו. לבסוף ירד סגן-אלוף לפייס את האנשים שעמדו משך עשרות שנים בראש העולם הציוני, שהיו חבריו למאבק של המנוח הגדול. גילה הסמל: "אצלי רשומים מר לוקר והד"ר נחום גולדמן. יואילו להכנס".

השנים רחו את ההצעה, הודיעו שיכנסו רק עם כל שאר חברי ההנהלה. "אנחנו נחכה עד שתסולק אי ההבנה הזאת", הודיע ברל לוקר, נמוך הקומה. השוטרים הצבאיים שקיבלו הוראה לא להרשות שום התקבלות ליד השער עמדו במבוכה: המנהיגים הציונים נהגו שלא בהתאם להוראות. לבסוף גברה הפקודה הצבאית על ההכרה הציונית, המני היגים נתבקשו — שוב ושוב — "לזוז קצת". כעבור דקות אחדות נחפו אל הקבוצה סגן אלוף, הנהצל על כל הענין, חברי הנהלת ההסתדרות הציונית נכנסו סוף סוף לחלוק כבוד למי שהיה אחד מאבות הציונות.

בר כחול ופרטים שחורים. בשעה 4.45 נכנסה קבוצת קצינים לארמון. היו אלה, נשיאי הארון שבאו לקחת את גופת המנוח למקום משכבה הארעי. הטקס היה פשוט, רק אנשי המשפחה (ואתם יוסף שפרינצק) נוכחו.

הקצינים נשאו את הארון, המכוסה דגל לאומי, ירדו את המדרגות המובילות מה-

מרפסת הגדולה אל הרחבה שלפני הכניסה. שם, על המדשאה הקטנה שבמרכז הרחבה, עמד דוכן עטוף שחורים ומקושט שרשרת עלי גפן מוזהבים. בפניהם היה מתקן קירור מיוחד לשמירת הגופה. מעל לכל התנשאה כיפה תכולה שטרטים שחורים שזורים בה, תלויה בשרשרות מתכת הקשורים לארבעה עמודים עטופים באותו בד ואשר נשאו מגיני דוד מוזהבים.

בסיום הטקס רבי-הרושם בצניעותו חזרו הגברת חרה וייצמן ושאר בני המשפחה אל הארמון ואילו שפרינצק פנה אל האלון צדוק, שאל מדוע לא ניתן לחברי הממשלה להיות נוכחים גם הם במעמד הגדול. בשעה 6.00 אחר הצהריים הסירו השוטרים את החבל שחסם את הדרך בפני הקהל הרב שהצטופף מול הכניסה לגן הארמון. בראש צעדו אנשי המכון המדעי השכן. אחריהם באו אלפי האזרחים האפורים והלאאפורים, הם עברו בשדרה הארוכה בין שתי שורות חי"ל לים מכודנים, העיפו מבט בקבוצה שעמדה על מרפסת הבית, הסתכלו ברגשות מעורבים בארון המואר באור זרקורים ויצאו מן הקצה השני של הגן.

תחילה עמדו על המרפסת מקורבי המש"סחה, שהתקשו להשתלט על רגשותיהם. מה ושם ולגה דמעה מאופקת על פנים חרושי קמטים; אחיותיו ואחיו של הנשיא המנוח התבוננו בארון אחיהם ובאלפים שעברו לי"איתם על פניו. משך כל הזמן לא הופיעה הגברת וייצמן; מאורעות היום גברו עליה והיא ישבה בטרקלין הגדול מכונסת בעצמה. **"כאן אהב לשבת..."** קבוצת אנשי קול ישראל שבאה להכין את מכשירי ההקלטה והשידור לקראת טקס הקבורה עסקה בהקלטה נקיטות אלפי הרגלים על אספסת הרחבה. עתונאים וצלמים סובבו בין הקהל, בקשו להנציח את הרגע. עובדי הארמון הופיעו מה ושם כשעניניהם תרחו מדי פעם אל מקום מנוחתו של אב הבית.

ביומו האחרון לא ניכר שום שינוי רציני במבב בריאותו של הנשיא; פרופסור צונדק בדק אותו והשגיח בעליה קטנה במידת חומה, אך הביע את דעתו כי לא היה זה דבר רציני. הנשיא אכל את ארוחותיו כרגיל וכששאלה אותו האחות (אחות צבאית מוסמכת, בדרגת סגן) מה מרגשו, ענה לה בקול רועג: "כמו יהודי זקן ומסכן".

דבריו אלה, ככל מה שהנשיא נהג לומר, הועברו מפה לאוזן. "כולנו עקבנו אחריו כל רגע", סיפר נהגו. "היה אף מנהג שכל עובדי הבית יעלו לחדרו לפני השינה לשאול ל-שלומי".

חיים וייצמן על:

• תיאודור הרצל

אספה אותו אורה של כנות רבה, ונימה של פאחוס. נדמה היה לי כמעט מתחילה כי נסל על עצמו תפקיד בעל עוצמה אדירה, בלי הכנה מתאימה... כאישיות דוה חזק ונאיבי כאחד... כפי שראה את הדבר, היו יהודים עשירים והיו יהודים עניים... מה היה יותר הגיוני מאשר להניע את היהודים העשירים לתת כסף לשלוטן, כדי להרשות ליהודים העניים לבוא לארץ ישראל?... אפילו בארון אדמונד דה רוסטילד חשב את הרצל לאדם נאיבי שהחטיא את מטרותו לחלוטין... הוא היה מארגן ואישיות מלהיבה, אולם הוא לא היה שייך לעם ולא תפס את אופי הכוחות הטמונים בו.

• מכס נורדאו

ההקרבה העצמית הנלהבת וההתמסרות שעוררו כבוד בהרצל חסרו בנורדאו. מצאתיו מלאכותי ונוטה ליהירות... ציוני קנאי רק משך ישיבות הקונגרס; משך שאר שלוש מאות וחמישים הימים בשנה שעצנו עליו בתנועה רק לעתים רחוקות... הוא לא היה מוכן, כהרצל ורבים אחרים, להקריב את הקאריירה שלו לציונות... הוא היה סגור גיבורי, פרימי דונה, נואם גדול בסגנון הקלאסי. עבודה שחורה לא היתה בקו שלו... דבורו היה גאה ומלא מליצות, אך לא ניכר בו עומק של הרגשה וכוח ראייה. הציונות שלו היתה שטחית.

• זאב ז'בוטינסקי

בא אלינו מאודסה כילד מלא. בשנות העשרים המוקדמות שלי כבר רכש לעצמו תהילה כעיתונאי רוסי, תחת שם העט אלטלינה, עורר את תשומת לבם של אנשים כמו מקסים גורקי וליאו טולסטוי הזקן. גם הוא היה נואם מוכשר והפך שליטן של חצי תירס שפות... נאומיו בקונגרסים הראשונים היו בעלי נוסח מגרה, אך לא השאירו רושם ברור מאד. כך איש לא ידע, למשל, אם היה בעד אוגנדה או נגד... הוא היה בלתי ידורי לחלוטין בהתנהגות ובגישה... החיים היהודיים הפנימיים לא השאירו בו כל עקבות... הוא היה מכווץ למדי, מושך את הלב במידה עצומה, בעל דיבור נאה, חם לב, נדיב, תמיד מוכן לעזור לחבר במצוקה. אולם מעל לכל התכונות האלה היתה שיכבה של אכזריות תיאטראית למדי, מיותר ולא לענין.

• מרטין בובר

לפני חמישים שנה היה איסטניס צעיר, בן לאב עשיר, דמות מוזרה ואקזוטית למדי בעינינו. על אף ההענקה הגדולה שקיבל מן הבית היה לרוב שקוע בחובות. כי היה חובב אומנות ואוסף חפצים יקרים... הורגותו לעיתים קרובות על ידי דיבורו המעושה, שאיה מלא ביטויים מלאי כוחיים ומשלים מפורטים ושחסי, כך נדמה לי, בהירות רבה או יופי... הוא רק התחיל לפתח (או) את הסגנון המרמז שאין שני לו... בובר לקח מן הציונות, השתמש בה כתומר אסיתי.

• אשר (אחד העם) ג'ניזבורג

הונה הדעות ובעל הסגנון העברי הראשון בדור... הוא היה תמיד מבקר חריף וחסרי-חמס, אדם בעל שלמות אינטלקטואלית שאי אפשר היה לערערה, אולם בקורתו נבעה מגישה חיובית חזקה.

• נחום סוקולוב

תמיד ידידותי כלפי צעירים... אולם תמיכתו היתה עדינה, מדודה וחסרת התלהבות... לא היה לו כל מושג של זמן, שום מושג מה פרשה של הבטחה מעשית... הוא היה תמיד בעד פשרה... ביתו הוא בית מוזר מאד, שהוכיח תחנת רכבת... אנשים, בעיקר צעירים, נכנסו ויצאו בו תמיד, בשעות המוזרות ביותר. לא היתה כל נוחיות בבית, אך תמיד היה שם מישהו מענין לפגוש. סוקולוב עצמו היה שם רק לעתים רחוקות. הוא היה מוסיע בצעירים, או קצת לאחר מכן, בחלוק בית, נעלם אחר כך כדי לבקר בבית הקפה החביב עליו, שם נשאר עד חצות.

• פנחס רוטנברג

עשה עלי רושם של אדם כנה, אך דעותיו על הבעיה היהודית ועל ארץ ישראל היו שטחיות. היה ברור כי לא הקדיש לזן מחשבה רבה... הוא אמר שהוא ממנהר

לחזור ללונדון, לפני היכנס יום הכפור. לא הבנתי מדוע דואג מהסכן ליום הכפור... כשהכרתיו יותר התרשמתי מטרצו ומרצונו הרב לעשות משהו להסבת המצב היהודי... אולם חוסר הבנתו את בעיותינו דכאה אותי... הוא היה קרנסיקי (ראש המהפכה הרוסית הראשונה) נשאר בשלטון, לא היה רוטנברג חוזר לחיים היהודים. הוא היה מהסכן באופיו, והמהפכה קראה לו תמיד... כשבא אלינו היה חסר כל מגע עם החיים היהודים... הוא דמה לטורבינה אדירה, רחומה למסרה גדולה יחידה.

• מנחם מנדל אוסישקין

אדם בעל מרץ גדול, עקשנות עצומה ושכל ישר יציב. יתכן שהשכל הישר שלו היה מעט יציב מדי, היתה בו נימה של רודן, והוא היה קצת בלתי סובלני כלפי אנשים צעירים ממנו... כשמרני מסבוע, האנגד לתמוננים הדיפלומטיים הגרנד יוזים של הרצל, האמין שיוכל להשיג הרבה יותר על ידי עמידה על המקח עם התורכים עצמם. בהתנהגותו הזכיר אוסישקין תעובת של באשא תורכי וגוברגטור רוסי. אולם כל מגרעותיו באו מהתמסרותו העצומה למסרה (הציונית)... הוא היה בלתי גמיש לחלוטין ביושרו ובכנותו... גולגלתי היתה עגולה ומאסיבית, הרגשת שיכול היה לפרוץ בה דרך קיר של לבנים... ההלצה אמרה שבכל פעם, כאשר הרתה אשתו, היה דופק על השולחן ואומר בחומרה: בן! זה צריך להיות בן!

• חיים ארלוזורוב

הצעיר מכולנו. בעל הגיון מזהיר, היה מתאים במיוחד להגיש את הפילוסופיה הציונית שלנו לדור הצעיר... הוא היה חסר רחמים בהתקפותיו על הקבוצה הקיצונית... הוא קבל השכלה מצוינת, והרקע היהודי שלו היה יציב. אחד המעטים שהכיר היטב את מורח והמערב כאחד, לכן התאים במיוחד לתפקיד שמילא. ביסודו היה בעל טבע ידידותי, אך הוא לא סבל טיפשים... מותו השאיר חלל ריק שלא נתמלא בצורה מתאימה עד היום.

• ארנסט בון

לא היה (מצדו) המאמץ הוציר ביותר להבין את נקודת ההשקפה שלנו. היתה רק גישה שחצנית ומתנצחת.

• אלברט אינשטיין

הוא נראה כגוף שהפך רוח... השיג את כל הישגיו בכוח החישוב בלבד.

• פייצל איבן חוסיין

מצאתיו מוקף לוחמיו, כנוסיה בעלת מראה פראי שעסקת, בבואה, בעריכת מעין פנטזיה... הוא שאל אותי שאלות רבות על התכנית הציונית, ומצאתי שלא היה כלל חסרי ידיעה... מפעם לפעם, משך השיחה, עבר לצרפתית. הוא לא דיבר בה בשטף, אולם הוא היה מסוגל להבהיר את כוונתו, והדבר הקל במידת מה על המאמץ של שיחה ארוכה באמצעות מתרגם... פגישה ראשונה זו במדבר הניחה את היסוד לידי דות שאירכה עד יום מותו... לרוע המזל לא היה מסוגל להגשים את שאפותיו (בסוריה) בגלל נסיבות שלא היו תחת שליטתו.

• ט. א. ורנס

הוא שוחח עם כמה שיכים, וסידר מן הסתם סידורים ללילה, בו היה יוצא לפוצץ כמה קילומטרים של מסילת ברזל... יחסו לתנועה הציונית היה חיובי מאד, על אף היותו פרי ערבי ביותר. כמו פייצל סבר שהיהודים יוכלו לעזור מאד לערבים... אישיותו היתה מסובכת וקשה. הוא היה ביישני ביותר, התנהגותו היתה קפריסיוזית, וקשה היה להגיעו לדבר ברצינות. היה לו מן הסוג האוכספורדי של הומור לגלגני. גי. אולם כשהצליח מישהו להביא אותו לידי שיחה רצינית, היה גלוי לב ורציני, ודעותיו, בחוד בנוגע לענייני המזרח הקרוב, היו ראויים להישמע.

• מיליס אלה, שנכתבו ב־1947, יכולות להתפרש כעקיפה לודו בוגוריון, שמילא למעשה את מקומו של ארלוזורוב, אחרי מותו. וייצמן נמנע מלתאר את אישיותו של בוגוריון בספרו.

• בנימו אוסוליני

הוא קבל אותי במשרדו המפורסם — חדר ארון, מואר באור עמום וכמעט חסר ריהוס. הוא ישב ליד מכתבה קטנה בפינה הרחוקה ביותר של החדר, כך שעל המבקר היה ללכת מרחק ניכר כדי להגיע אליו. לפני המכתבה עמד כסא קשה, למען המבקר. הכל היה קצת תיאטראי, ולא הוסיף — ואולי גם לא התכוון להוסיף — לנוחיותו של המבקר... הוא ברך אותי בצורה ידידותית למדי, לחץ את ידי... חורתי ועמי הרושם שלא היה עוין לרעיון הציוני ולעבודתו בארץ ישראל. חשדו ואיבתו היו מכוונים אל הבריטים, אשר לדעתו השתמשו ביהודים במזרח הים התיכון כדי לחסום את הדרך בפני האיטלקים.

• אדמונד דה-רומשילד

כשפגשתיו היה אדם בשנות הששים, ער מאד, עדיין היה בו משהו מן הגנדרן, אולם היה מלא נסיון וחבונה. כל דבר מסביבו היה בטעם מובהק: בגדיו, ביתו — או, ליתר דיוק, בתי — ריהוטו וציוריו. עדיין אספה אותו אורה של אמנות החיים שהיה פעם. בהתנהגותו יכול היה להיות עדין ואכזרי כאחד. היה זה רפלקס של אישיותו המפוצלת, כי מצד אחד ידע את כוחו והתהיר בדיעותיו, ומצד שני פחד מפניו. לגבי משפחתו היה... אדם פראי, אולם כאשר מאחר יותר, החלו גם רוטטילדים אחרים להראות ענין בארץ ישראל, והיו מוכנים לתת מעט כסף לעבודה, אסר עלי לפנות אליהם. מה! אמר בכעס. אחרי שהוצאתי עשרות מליונים על התכנית והם צחקו לי, הם רוצים לבוא פתא בכמה מאות אלפי פרנקים קבוצים ולהתחלק בתהילה? אם אתה זקוק לכסף, אתה תבוא אלי! עשיתי זאת לעתים קרובות, ורק לעתים רחוקות לשוא.

• יאן כריסטיאן סמאטס

מבלי שהכיר אותי בכלל, קיבל אותי בצורה הידידותית ביותר ושמע לדברי באהדה רבה. חוס והבנה קרנו ממנו... הוא התייחס לבעיה בהתענינות ערה, אפשר לומר, באהבה.

• לורד הידינג

היה זה כאילו התגשתי בקרחון. צונן, מרוחק, אדיש ושאנן, נדמה היה כאילו כעס על עצם דבריו אתו על נושאים כמו ארץ-ישראל ומולדת יהודית... במרוצת הזמן נגסו במקצת.

• הרברט סמואל

הוא היה דיסקרטי, בעל טאקט והתמדה. היה לו מעמד כמדינאי, והוא עזר לנו במידה רבה... הוא הוריד אותנו באופן תחמית, נתן לנו מסעם לפעם רמוים על הצורה בה יהי גבשו הדברים.

• אורד וינגייט

דמות מוזרה ומבריקה. קראו לו לפעמים לורנס של יהודה, לא רק בגלל מיבעציו הצבאיים, כמנהיג היחידות היהודיות שאורגנו נגד פעולות הטרור (הערבי), אלא בגלל אהדתו הלוהטת, אפשר לומר הוזהותו, עם האידיאלים הרמים ביותר של הציונות... אנשיו העריצו אותו בגלל התמדותו, אומץ לבו ומקוריותו... התרשמתי מיד מאישיותו האדירה ומתפיסתו הרוחנית לא רק את בעיות ארץ-ישראל, אלא את בעיות העולם כולו... שני יצריו האינטלקטואליים היו המדע הצבאי והתנין, והיתה בו מוניה של תלמיד ואיש-פעולה ש'זכירה לי את לורנס. היו גם דמיונות אחרים: קנאותו גישהו הקפריסיוזיות ומקוריותו... רק כעבור חודשים רבים נודע לי כי אכן היה קרוב משפחה רחוק של לורנס.

• וורה וייצמן

היא היתה בעלת טבע שקט, מתרחק מן הבריות. נוטה לשקוע בהרהורים, אפילו עצובה... תחילה חשבתי שהיא התייחסה אל הדברים ביתר שלה ממיני, ומבחינה מסוימת גם עשתה זאת, אולם במרוצת הזמן למדתי שרושם זה היה שטחי בלבד. עומק רב של רגש, אופי והבנה היה חבוי מתחת לפני השטח... תוך כל התמורות של קיומי המסוכן למדי, היתה זאת אשתי שאירגנה את הדברים בצורה שהיה לי רצון יציב ובטח, ואם הייתי מסוגל להמשיך בדרכי ולהקדיש את כל רוחי לעבודתי, מבלי להקדיש מחשבה רבה לעניינים כספיים או מעשיים אחרים, היה זה אך ורק הוודות לה.

חיים וייצמן: ה

תוך שעות אחדות פשמה הידיעה המרג'ית: חיים וייצמן, נשיא המדינה, איננו. מבלי לחכות להודעה רשמית נהרו אלפי אזרחים בני כל המעמדות והגילים לארמון

בראש השיירה. בראש שיירת זוברי הממשלה הגיעה מכוניתו של ראש הממשלה, יבא יחד עש אשתו. הם נראו נרגשים ביותר. בנאום ההספד אמר בן-גוריון: «ויצמן נשא על ראשו שני כתרים — כתר מלכות וכתר תורה».

חברי הממשלה. הראשונים שהורשו להכנס לארמון הנשיא, לחלוק לו כבוד במאורגן, היו חברי הממשלה. הם הגיעו בשיירה מירושלים, לאחר ישיבת אבל של הממשלה. בתמונה נראים הערים כשהם יוצאים את הארמון לאחר הסכם. בפניה השמאלית למעלה: ארמון הנשיא.

בית הנשיא, המוזיקה גנים, הוא רכוש הפרטי. נבנה ב-1938, ערך 18,000 ל"א-י.

זכר האחרון

נשיא ברחובות. הם באו לחלוק כבוד
אדם ששמו קשור עם ראשית התהוות
מדינה. לאיש שסימל בעיני רבים את
הוד והגבורה של דור גדול שעבר.

ברי ההסתדרות הציונית. אחרי שרי הממשלה נכנסו חברי הנהלת
סתדרות הציונית שבאו אף הם בצוותא מירושלים, בתמונה: חברי
קהל נחום ניר, זרובבל, יצחק גרינבאום, בכניסה לשדרה המובילה לארמון.

ועד הפעולה הנכונ, החליטו על המשכת שבת התשלומים. על ועד פעולה חדש, ש' נבחר בו במקום לפי בחירה אישית (לא כקודמו שהיה מורכב לפי מפתח מפלגתי), הוטל להמשיך במאבק. הקו היסודי שנקבע: נסיון ליצירת חזית משותפת עם האוניברסיטה הקבוצית, ללחץ על ממשלת ישראל לי' הכנס בעול חינוך בניה. אולם הנהלת האוניברסיטה, שמוכנה היתה

המקום היה צר, וכנראה חשבו המארגנים שאין טעם להעביר את הגופה במסע כדי להחזירה אותו מקום, בן בית הנשיא. אולם בואת הפכו את היום הסמלי הגדול לטכס קטן סגור, בלתי עממי, הקטינו את דמותו של האדם שגם היום עוד יש לו הרבה מה לומר למדינה זו וליושביה, האיש שבישר את תורת היצירה האפורה, ששנא את צחצוח החרבות והמליצות.

לא רק בעברית אלא גם באנגלית. דממה אפפה את השטח הקטן מסביב לי' קבר, בו הצטרפו חמש מאות מוזמנים, אנשי ציבור, דיפלומטים וכמרים. הקול החזק בי' יותר היה קולם של שני הדגלים שעל גג הבית, דגל המדינה ודגל הנשיא, שכמעט טיר טרו כחופים ברוח העזה. קול שני היה רישורש מצלמות הקולנוע, שהזכירו כי משך דקות אלה נשואות עיני

הוא הצביע אל המרפסת המזרחית הגדולה אשר בה אהב הנשיא המנוח לשבת ולצפות אל הרי יהודה. "מכאן אפשר לראות את ירו' שלים מבעד לעצי היות שבגן", הסיביר. בי' קומה השניה נראתה מרפסת מעוגלת, שבלטה מחוץ למיבנה הארמון. מאחוריה היה חדרו של הנשיא; כאן נפח את נשמתו.

"הוא ביקש שיבנו לו שם חלונות לכל הכותנים על מנת שיוכל להביט החוצה מכל מקום בחדר, כשבריאיותו הרשתה לו היה נותן לצפורים אוכל מבעד לאחד החלונות; התקינו לו אצטבה מיוחדת לשם כך". ספר עובד אחר, כאילו לעצמו. הוא סיפר על כרס עצי היות שנטעו לרגלי המרפסת המזרחית לכבוד יום הולדתו השבעים של הנשיא. במקום זה, לפי בקשתו, ייקבר.

כאשר הפילו החיילים העוסקים בחפירת הקבר שנים מ' היות עמד לצדם נגן האר' מון וגד בראשו: "זה כבר לא חושב. היום נגדע עץ כל כך גדול עד שכל העצים האלה קטנים לעומתו".

רק העם נשאר. בשעות הערב המוקדמות התקרב טדי קולק אל הקצין האחראי לחיילים במקום. "אנשיך רועשים מדי", אמר לו בהצביעו על החורשה הסמוכה שהוקצתה לחניית החיילים. "מכאן לא שומעים אותם כל כך. אבל מחר הגברת למעלה נשמע ה' רעש כל הומן. אנא, השתק אותם. הגברת שבורה. היא זקוקה למנוחה".

בשעה 8.00 כבר לא היה איש מבני המש' פחה על המרפסת. רק נקישת הצעדים המת' מרת נשמעה כרחש גלים בגן השקט. אלפי אורחים שבאו מכל קצאי הארץ ברכבות מיוחדות ובמכוניות עברו בשקט. אפילו ה' צלמים כבר עזבו את המקום. רק העם הפשוט נשאר שם, חולק את הכבוד האחרון למי שהיה הנשיא הראשון של המדינה העברית.

שגש החביאה פניה

הדת היהודית קובעת כי רגלי הנפטר תהינה לצד ירושלים. למען יוכל המת לר' את בעיניו את עיר הקודש. חיים וייצמן, ש' מימיו לא חיבב ביותר סכסכים דתיים, קבע את ההיפך בצוואתו: כי יונח בקבר כרגליו אל חלון חדרו. בכיתון ההפוך בדיוק. מארג' ני הטכס, במבוכתם, מצאו פשרה: הקבר נחפר כך שהרגליים פונות צפונה.

לרגלי הקבר עמדו עתה חיילי משמר ה' כבוד, רגלים, צנחנים, ימאים ושוטרים, מ' דגלים את נשקם לכבוד הנשיא המת ששנא את המיליטריזם כל ימי חייו. לראשו עמדו בני משפחתו, אשר בגודלה התגאה תמיד. היה בה סג'אלוף במדי חיל-האוויר וצ'עיר בתלבושת המרושלת האופיינית לחברי מש' קים, חבוש כובע סמבל, אולם רוב בני ה' משפחה לא עשו רושם ישראלי ביותר. הבן, חושב אנגליה, קרא את הקדיש באותיות אנגליות. וגם האלמנה, שעמדה זקופה וגאה, כשצ'עף עבה מסתיר את דמעותיה, הניחה על הקבר זר שנשא את כתובתו, "לבעלי".

* בו חסרה רשת המגן בצד אחד, כדי לאפשר לנשיא להאכיל את הצפרים.

ההצבעה באסיפת הסטודנטים בירושלים פעולה! פעולה!

אולי להתוכח עם בי. גי'. על כוס תה, בדבר תמיכה יותר גדולה, לא נראתה להוטה ליצור חזית כזאת: צבע ועד הפעולה החרש. רובו אנשי השמאל הקיצוני, שהביאו את גישושי השלום, היה יותר מדי אדום.

המשק

יה' חושך?

מי שצלצל לסלפון 426 בחיפה השבוע, עדיין קיבל תשובה, אך השלט ברחוב אלנבי 12 המעיד עלי משכני משרדי פיליפס ישראל בעי' סולק מן המקום, סמל את הברוגו הסיפי בין החברה ההולנדית (בעלת השם העולמי) לבין שלטונות ישראל, סמל גם, אולי, את החושך העתידי להשתרר בארץ.

כפתוח חברת הרדיו והגוררות את מפעלה בנתניה, באפריל אשתקד, היו תכניות רבות בידה שהיו מביאות טובה גם לחברה עצמה, גם למדינה. מיד עם התחלת העבודה במפעל, נפתרה בעית המחסור בגורות חשמל, נחסכו הדיונים הרושמים לייבואן של הגורות מחוץ לארץ. החברה שעסקה, בשלב הראשון בתע' שית נורות לשוק המקומי בלבד, מלאה את התחייבותה, סיפקה את מלוא צרכי הארץ.

צורותיהם של בעלי המפעל, אשר הביאו אתם את כל מכונותיהם, החלו ברגע שפנו לאוצר, דרשו הקצבת מטבע זר להבאת חמרי גלם חדשים. הבקשה נתקלה בסחבת.

כאשר נקרא מנהל המפעל היהודי, ואן שקלקן, גבה הקומה וצהב השער, הולנד להתייעצות, לא נבהל איש בארץ. האמינו ש' הנסים שעמדו למדינת ישראל עד כה, יעמדו לה גם להבא; מנהלי המפעל ההולנדיים יס' כימו להביא את חומרי הגלם מחוץ לארץ על חשבונם. כשחזר האיש מהולנד, הוברר שאנשי החברה, אינם מוכנים להמשיך במשחק הסחבת, המפעל יפוק (השמועה אומרת ש' יועבר לקנדה). לאנשי בית החרושת שנשאלו על הובר, נתנה הוראה לסתום את הפה. מלאה בקסדות.

להבא תצטרך מדינת ישראל להביא את גורותיה מחוץ לארץ, לשלם עבורן את מלוא המחיר, או שתשתמש בפתרון, הנראה יותר אפשר במציאות הנוכחית: תביאן מגרמניה במסגרת השילומים.

עיתונות

נשיקה בשעת פרידה

גרשום שוקן, בעליו ועורכו של עתון רב ההשפעה ביותר במדינה, הארץ (תפוצה 23.000) היה שרוי במבוכה. עמוס קינן, בעל המדור עוזי ושות' נתפס על ידי המשטרה ברחוב רמח'ל שניות ספורות לפני שפצצת' זמן התפוצצה בדירתו של שר התחבורה לשעבר דוד צבי פאנקס. בעתון מכובד כמו הארץ אין מקום לאנשים שטופלים עליהם האשמות כמו השלכת פצצות. מצד שני, אילו היה שוקן יוצא נגד קינן

כשמ תבן דורו של חיים וייצמן, יוצר המדינה הניכסולוביקי, תומס גאריג מסריק, הושמה גופתו ל קרן רכבת עטוף פרחים והועברה לכל אורך המדינה, למען יראהו ויירפד ממנו גם אחרון אורחי המדינה.

חיים וייצמן, אחרון הנציגים הגדולים של העמים הקטנים, נקבר כמעט בחשאי.

חנוך

שביתה מול שביתה

שלושת אלפי הסטודנטים של האוניברסיטה העברית התבשרו בשורה שהסעירה את רוחותיהם: זכותם להמנות עם המועמדים לצמרת הרחבתית של מחר, תעלה מעתה 120 ל"י לשנה (במקום 40-80 לפי המקצועות השונים, כפי שהיה נהוג עד עתה). הנהלת האוניברסיטה העברית, החיה בעיקר מנדבות חוץ-לארציות, נאחזה בקש של העלאת שכר הלימוד, להצילה מגרעונה של למעלה ממליון לירות. הסטודנטים, שאינם סבורים שהם הם החייבים להוציא את המוסר מהבוכ הפיננסי, שבחו עוד לפני שהלמודים היו צריכים להת' חיל. הודיעו שלא ישלמו עד אשר תשמענה רישותיהם.

הרישות: שכר הלימוד הישן, מטבח סטור דנטים וזל, שיכון לחבריהם המשלמים הון חודשי למשכירי חדרים ירושלמיים. האוני' בריסטה ענתה לשביתת התשלומים בהשבתת לימודים.

מנגינה אחרת. יום אחר טקס פתיחת הלימודים — שלא נחקים — מלאו הסטודנ' טים את אולם קולנוע אוריון הירושלמי, לדון על אמצעי לחימתם בשכר החדש, שלפי טעני' הם ינעל לבני חברים בחוסרי הורים עשיר' רים את דלתות אולמי ההרצאות. חוץ מירוקי השנה הראשונה, שישובו מתחילים, ציפו רובם להפסקת השביתה ולפתיחת שערי האוניבר' מיטה, אפילו במחיר החדש. שכבר הכירוהו עם הרשמש, התאכזבו כולם. ועד הפעולה, ש' נבחר להנהלת המשא ומתן עם האוניברסיטה, הודיע מעל הבמה, כי הוא ממליץ על הפסקת השביתה. נימוקיו: (א) הבטחה מפי ועדת התרבות של הנהלת לעיין בתביעותיהם של הסטודנטים לשיכון ומנוה, (ב) חשבון של רמאות עצמית, כי יחסכו את סכום העלאת השכר, במס ההכנסה.

אולם המתווכחים שעלו אחריהם על במת הקולנוע, השמיצו מנגינה אחרת. העלאת שכר הלימוד, היא כסיפה בים הגרעון האוניברסי' טאי, מגיעה לכלל 3% מתקציבה. ההבטחות שניתנו לוועד הפעולה, שמהר להכנע, חייבו, אפילו לפי דבריהם הם, רק באופן מוסרי. סטודנט העובד חצי יום — אם בכלל ימצא עבודה — לא יוכל לחיות; סטודנט העובד יום שלם, יסיים את לימודיו לעת זקנה.

הידים שהורמש עם גמר הויכוח סלקו את

* לסינית: שולחן. השם האקדמי למטבח של סטודנטים.

הקונים בכוח, צירף אליהן סופסי הזמנה לספרו, הודיע כי המזדווגים לקנות יקבלו הנחה ניכרת ממחיר הספר, קיבל 600 הזמנות תוך שבוע. פלמן מצדו לא סמן את ידיו בצלחת הזרור והודיע שספרו יקדים את ספר שותפו לשעבר.

שבועיים הפונה. ימים ספורים לפני מועד ההוצאה לאור של ספרו של פלמן נפגשו לירי נוחימובסקי ודפיהגהות אחדים. הוא נדהם לראות שהם העתק מילולי מן המהדורה הראשונה, של קטעים שהוא בעצמו חברם. העורך דין נתרחה, כינה את המעשה רותית כ"דומה לשוד ים, כי שניהם קשים לתפיסה", פנה לבית הדין המחוזי בדרגה לעכב את מכירת הספר המתחרה.

לאחר משא ומתן מיעד בפני השופט, הגיעו הצדדים לפשרה: מכירת ספרו של פלמן, אשר הוצא לשוק יום אחד לפני המשפט, תפסק זמנית, תחודש רק כעבור שבועיים. במשך השבועיים יספיק נוחימובסקי להוציא את ספרו שלו. מוציאו לאור של הספר הי' אחרון נחום סברסקי הצהיר כי אין ברשותו אף טיפס אחד: הכל נמסר לחנויות ולסוכ' נים, חלק גדול נמכר לקהל. הוא התחייב לש' לוח חוזר לסוכניו כי יספיקו למכור את הספר עד עבור השבועיים.

להריות זמן. על מה שקרה אחר כך נחלקות הדעות. טוען נוחימובסקי: "רימוני, המשכוכי במכירת הספר. ברשותו של סברסקי נמצאו טפסים רבים. דרשתי והשגתי צו חפוש מבית המשפט, מצאתי אצל סוכני הראשי ברונפמן ספרים רבים, כרוכים ולא כרוכים, מצאתי תבילות ארוזות למשלוח עם תעודות המעידות כי הן עמדו לצאת לחנויות ביום המחרת. פניתי לתביעה הכללית שתגיש משפט פלילי נגד המוציא לאור שנשבע לשקר".

עונה לעומתי סברסקי: "איני יודע על כל מכירות במשך השבועיים. המשלוח שנחטס עמד לצאת לשוק לאחר תום השבועיים. כל הענין אינו אלא משחקו של נוחימובסקי הרוצה להרחיח זמן כדי להספיק להוציא את ספרו לפני ספרו של פלמן".

הצגה בלילה אפל

אלסאנדרו קליוסטר (1743-1795) מלך הקוסמים בודאי חיך ממרום (או מלמטה) חיוך דרמטי: של ספוק, — בראותו כי תורתו עוד יש לה מהלכים על הארץ; ושל גדלות — בהבחינו כי ממשיכו נחונו בהר' בה פחות כשרון ממנו.

כן, שלימה מיכאל היתה בהחלט קוסמת חובבת. אבל שכנתה, אשה שכולה שאבדה את בנה במלחמת השחרור, לא הטילה ספקות במהימנותה, פנתה אליה בבקשה שתעזור לה להשיג שכון, תחלץ אותה מקשיים כליים.

המכשפה נאותה, משכה את קרובה, בלילה אפל, לבית הקברות שליד מעברת טירה (חיפה), הושיבה אותה על אחד הקברים הס' חובבים, החלה כיד הדמיון והביום הטובה עליה, מציגה לפניו מחזה רפאים: השמיעה קולות מסתוריים, לחשים, קראה פסוק תהי' לים התעטפה בסלית. לאחר ההצגה, שנמשכה חצי שעה, גלתה לקרבן כי משאלתה נתקבלה, מאחייה יתמלאו בקרוב ובמהרה. אחר כך פנתה לצד המסחרי, בקשה כתמורה למאמציה 600 ל"י. השכנה מסרה את הכסף, חזרה שבי' עת רצון לביתה.

חלפו שבועיים ומאום לא קרה, התנגב הח' שש ללב האשה, שמרה אל המכשפה, התי' אוננה בפניה, קבלה מלוא הפה הבטחות: מעשה הכשפים יתגשם הגם שבאחר קל. כתום מועד הדחיה, גואלה האשה מחכות, פנתה למשרה. למכשפה לא הועילו קס' מיה, היא הובאה לבית המשפט, נאלצה להח' זיר לקרובה התמים את הכסף שסחטה ממנה, לשלם קנס גבוה ערבות להתנהגות טובה. אמר השופט: "אני מקל בעונש... משום שאני יודע כי לא ימצאו טפשים נוספים שיתפתו לך".

הארץ

על עיכוב בהעברת הלוחים המשפחתית לעיריית ירושלים — הודיע אתמול דובר משרד העבודה (הארץ).

שלום שפילמן, תל-אביב הגביה טרם נמצאה.

40' הבקשות למקומות עבודה, שהוג' שו לאגוד הסטודנטים אפשר היה לספק רק 70 (הארץ).

מתתיהו רוניצקי, תל-אביב העודף נמסר לסטודנטים הלומדים חתי' מטיקה גבוהה. ה

ה'17 את תורת הפשע מפי ותיקים במקצוע, יצא משם פושע מועד. מלחמתם השקטה, אך העקשנית, של הנוגעים בדבר, לשפור התנאים בבתי הסוהר נראה פרי, שהוצג ל' ראוה באחד מימי השבוע שעבר: מחנה עבודה לאסירים ברמלה.

למחנה, שהוא לדברי שר המשפטים רק ראשון בסדרה, יישלחו אסירים שיהיו להם סכויים לחזור למוטב. מי ומי נחשב לאסיר כזה — זאת תבצע ועדה המורכבת משני רופאים, עובד סוציאלי אחד. בשלב מאוחר יותר יוכנסו למוסד גם עבריינים מועדים, אשר התבוננות ממושכת בהם תשכנע את הועדה שיש תקוה לתקונם.

האסירים שיכנסו למחנה יגורו בבתיים קט' נים, ינועו ללא הגבלה בין הכתלים, יעבדו בחוה ובבתי המלאכה השונים: גריה, מת' פרה, סנדלריה, ילמדו מקצוע שיאפשר להם

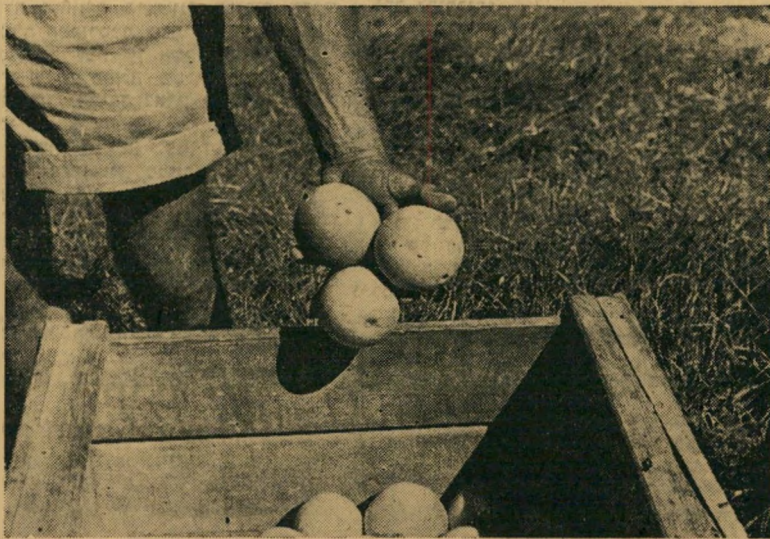
את התיבה קרוב לידן והמנע ממאמץ יתר: החל לקטוף מצמרת העץ ולא להיפך; אל תעשן בעת הקטיף, כי החזקת הסיגריה ביד אחת גורעת מכם עבודתך".

ב. הנהגת שיטת משכורת לפי גורמות: בכדי לענין את הפועל בעבודתו ולדרבנו. מציג המכון לקשור את המשכורת לתפוקה, גורמות הייצור של המכון, נקבעו מתוך חי' שוב מדעי, לא בעקבות משא ומתן בין ה' הסתדרות לפרדסנים, כנהוג בארץ. כל פועל העושה יותר מן הגורמה שלו יקבל תוספת שכר, המשוחררת, חלקית, ממסי הכנסה.

כדי לשכנע את בעלי הפרדסים בכדאיות הצעותיו, אירגן להם המכון יום עיון בפתח תקוה, בהשתתפות שרת העבודה, מנהלו ה' כללי של המכון, משה גרצברג (לשעבר מנהל משרד החקלאות) והמהנדס הראשי יוסף סטר' כליבין. אולם בית-האכר שבו התקיימה ה'

יותר'מהר, יותר זול. בתמונה למעלה נראית שיטת מילוי ארגוני התפוזים המקובלת: הפועל משליך תפוז אחד תפוז. לטמה: הדגמת השיטה הנכונה — שלושה במקום אחד.

להתפרנס בכבוד לכשיצאו לחופשי. אלה הזקוקים לחנוך יסודי יוסלו ללמוד בבית ספר מיוחד שיוקם במחנה.

"הוסיפו רק את הרשות לצאת מכאן מתי שרוצים", העיר אחד המבקרים, "ותוכלו ל' התחרות עם כל בית הבראה במדינה".

חשפט

קנאת סופרים

עורך הדין הודיע (סיניגור יעקובוביץ, מול העט) ראובן נוחימובסקי, איננו דמות בלתי ידועה בבית המשפט התל-אביבי. אבל הפעם היה הסיניגור בעל השם, חובב. נוחימובסקי, שהיה עורך עיתונים יהודיים בפולין, חיבר ספרים על נושאים ציוניים, הציג לפני שלושה שנים ספר המסביר את דיני מס ההכנסה. שתי מהדורות היו לספרו אשר חובר ביחד עם אברהם פלמן, רואה חש' בונות.

כאשר הוצע לכנסת שינוי בחוק מס ההכ' נסה, החליטו השותפים להוציא סדרה מח' דשת ומתוקנת של ספרם. אבל לאחר מכן נפרדו, החליטו להוציא שני ספרים מקבילים. נוחימובסקי שלח ברכות "שנה טובה" לכל

אסיפה היה מלא מפה לפה פרדסנים שיקבלו, מקחים מהנדסי המכון, את הצעותיו.

בתי סוהר

קבוצת בין גדרות

חוקר הפשע האיטלקי צ'ארה לומברוזו (1835-1909) היתוה, בסוף המאה שעברה, דרכים לספול בעברייני, אותן חייבת לנקוט כל מדינה נאורה. צריד האסיר, לדעתו, לקבל בתוך כחלי בית הסוהר חנוך שיאפשר לו לחזור, עם תום מאסרו, אל החברה החופשית כאזרח מועיל. המאסר — קבע לומברוזו — אינו מעשה של נקמה מצד החברה כי אם נסיון לחנך את העברייני. מדינות נאורות רבות, קבלו את תורתו, הכניסו שיפורים בבתי הסוהר שלהם.

רק הזכות לצאת. מדינת ישראל ירשה משלטון המנדט רשת בתי סוהר, ש' אחרים מהם שמשו למסרה זן עוד בימי ה' תורכים, ואשר התנאים שבתוכם דמו לאלה של ימי הביניים. שרות בתי הסוהר ומשרד המשטרה נאלצו, מחוסר תקציב, לקבל את בתי הסוהר כמות שהם. התוצאה היתה כי בתוך כחלי הכלא למד העברייני הראשון בן

(דבר העומד בנגוד להגינות, כל עוד פסק דין סופי לא הוצא בענין זה) היה מורה בהאשמה שנשמעה מצדדים שונים משך ה' חרשים בהם כתב קינן את הסור הסטירי העוקצני ביותר בארץ, כי שוקן מגדל ב' מערכתו צפועני מסוכן.

למחרת הפצצה היפיע, כרגיל, המדור עוזי ושות'. היה זה האחרון שנכתב על ידי קינן. אבל לא האחרון שהופיע בהארץ. משך כל הזמן בו ישב קינן במעצר, עד למשפטו, נכתב המדור בידים אחרות. היה זה נצחון עקשנות היקית האגדית כמעט של שוקן על מבקריו ואויביו.

עתה היה צריך לנצח גם את עמוס קינן, שיצא מבית הסוהר לאחר זיכוי. היה ברור לקינן, כי באם יתפטר, תהיה הפרידה נעימה יותר לשני הצדדים מלחה נשיקה. וכך היה. עמוס קינן הגיש את פיר' סורו, שוקן שלח לו מכתב פרידה, לאמור:

ברצוני להביע לך את צערי על התפטרותך מעבודתך בהארץ. עלי להודות שהחלטתך לא באה לי במפתיע, כי זה קרוב לשנה שאהה בקשתני מדי פעם בפעם לשחררך מתפקידך, ובירי לי שהפסקת הכתיבה שהוטלה עליך מן החוץ הכריעה את הכף לצד נסיתך להשי' תחרור מן הכתיבה היומיומית, כדי שתוכל להתפנות לעבודות שהי' עליך להפסיקן בי' שנותיי האחרונות.

מדורך בהארץ שמש עילה להתקפות נרגזות עליך, על הארץ ועלי, אך אני רואה צורך לומר לך היום, שלא היה לי — ואין לי גם היום — ספק, שהמניעים השורשיים שהד' ריכו אותך בכתיבתך הם מן הסהורים והכנים ביותר המפעילים נוער ישראלי בימים אלה. מדורך עשה רבות, כדי לפקוח את עיני ה' ציבור לחולשות היסודיות של חיינו ולסתי' רות בין מטרות מוצהרות ובין המעשה בהן התבטבנו. זוהי פעולתה של סאטירה אמר' תית' והרונגו שנתעורר מאשר שהחצים קלעו אל המטרה.

אני יודע שעוברת עליך עכשיו תקופה קשה המעמידה את כוח עצביך במבחן רציני. אך אני בוטח זה שתעמוד במבחן זה ושתלצא ממנו מחושל יותר, אני גם מאמין שהכוחות והכשרונות הגדולים, שכל מי שנפגש אתך מבחין בהם, עוד יתנו פירות בשליס.

חקלאות

תחליף לנדבות

מדינת ישראל, הצמאה לדולרים, התמחתה בקיבוץ נדבות לכל צורותיו (מגביות, איגרות, תרומות), ונחה את מקורות ההכנסה שהיו בידה, לא מיתחה אותם כראוי.

אשתקד בלבד הפסידה המדינה ארבעה וחצי מיליון דולר שיכול היה יכול הפרדסים להכניס לקופתה הריקה. אי יעילותו של הקטיף בפרדס הישראלי וחוסר ההבנה ה' שורר בין המעביד לעובדו, גרמו לכך שרק ארבעה מיליוני תיבות הדורים נשלחו מוצה' לארץ במקום ששת המיליונים שקול להם.

במקום אחד — שלושה. בכדי למנוע הישנותם של מקרים דומים, הקדיש המכו' לפיריון העבודה והייצור... שנותיים לחקר בעית יעול עבודת הקטיף, הסיק את המסקנות ה' באות: הוצאות הקטיף הן גדולות מדי בעוד שמשכורות הפועלים העובדים בקטיף נמו' כות מדי, דבר הדוחה את הפועל מעבודה זו. אפשר, וצריך, להעלות את שכרם של הפוע' לים ולהוריד יחד עם זאת את ההוצאות ה' גבוהות שיש לפרדס, העושות את הקטיף ללא-כדאי. אין כל צורך בהעלות מחירים, אשר תחליש את כח ההתחרות שלנו (החלש גם בלא הכי) בשחקי העולם.

הדבר יכול להעשות על ידי:

א. הגברת היעילות בקטיף, הפועלים ה' עובדים היום בקטיף עושים זאת ללא שיטה: מנהלי העבודה אינם מומחים בעבודתם, לרוב, אין שיתוף פעולה בין העובדים, המכון ש' אימן עד כה 250 מנהלי עבודה ויאימן ב' עתיד הקרוב 80 מנהלים נוספים, יצא בפער' לוח הסברה נרחבות בין הקוטפים, הראה להם באמצעות סרטונים כיצד עליהם לעבוד ביתר יעילות, הוציא גם ספר כתוב בשפה עממית, המלמד את התורה. דוגמה להצער' תיו המעשיות: "אל תניח את התפוזים ב' תיבה אחד אחד, עשה זאת בשלוש; החזק

ה' הגינות שלא נשמרה בקפדנות על ידי מרבית העתונים, שדברו על קינן כאלו חובב בדי'.

ה' המכון, המסונף למשרד העבודה, פועל בראשותו של מומחה אומ', בשיתוף פעולה עם משרד המסחר והתעשייה, התאחדות בעלי התעשייה, הסתדרות העובדים הכללית ואגודת המהנדסים והאדריכלים. עיקר עבודתו מתי' רכזת בשטח התעשייה.

לאחר מפלת השיטה המפלגתית הבלתי אנושית —
זנהיגים אנוכיים מצד אחד, עבדים נרעזים מצד שני — גאה
לראשית תקופת שלום ושפע, שירי העבר הוכנסו למוזיאום
סימון שם אות אזהרה ושעשועו אלם למבקרים הצעירים.
רוחי ומוסקה עשו כמיטב יכולתם בבנין מולדת השניה,
בל באחד הימים פנו אל סוסו, ראש הממשלה הנאור של
ארצי המוקרטית.

ארצות הברית ערימה של גזיות

עם עלות השחר, באחד הימים לפני שלושה שבועות, הבחין זקיף דרום-קוריאני רועד מקור, בגלי-הסתערות סינית המתקרב לעבר עמדתו, על גבעת המשולש במרכז החזית. חבריו הספיקו בקושי להתעורר, כשפרץ הקרב האכזרי שנמשך למעלה משבוע. הגבעה החליפה תריסר פעמים את בעליה, כשערמות של קוריאנים, צפוניים ודרומיים, סינים ואמריקאים נערמות מסביבה. משנסתיים הקרב, ללא שינוי ניכר בחזית, בישרה העתונות האמריקאית לקוראיה, כיני הם האבות והאמהות של החיילים, כי קרוב לאלף איש נהרגו, נפצעו ונעלמו. היה זה מספר האבדות השבועי הגדול ביותר מאז החלו השיחות האינוסופיות על שביית הנשק. **סוס אדום, סוס שחור.** הקצינים למור דיהקרכות בבונקרם של קוריאה התקשו להבין את פשר ההתקפה, סברו שאין לה הצדקה צבאית. אולם השבוע נתגלתה תור צאה אחת. היתה זו תוצאה שהיוודה מסביב לכדור הארץ: הגנרל דווייט אייזנהאור נבחר לנשיא ארצות הברית על גלי תנועה לאומית גדולה. הסיסמה העיקרית היתה: רק הגנרל יכול להשיבין שלום בקוריאה, לשים קץ לסכנה.

סיסמה זו, שנפלה מן השמים מכוסיה-ענן נים של חזית קוריאה דקה הצידה את כל הסיסמאות שנראו כמכריעות בראשית המערכה. איסור השביתות, הורדת המחירים, הקלת עול המסים — כל אלה נראו פחות חשובים מול ערמת הגזיות. בסופו של דבר נשארו שני סוסים באורחת הגנרל. הסוס האחד היה אדום, ילדו הקרבות בחצי-הארץ הדרומי. הסוס השני היה שחור, והוא נולד בסנינות האפלות של השחיתות הפוליטית.

האב הגדול. עדלי סטיבנסון נתגלה בימי המערכה כאישיות מבריקה, כבש את לב הבשכילים. אולם כשנתעורר ענין החיים והמוות, לא בקשו האנשים אריסטוקרטים שקט ומוחיה. הם בקשו את האב הגדול, האדם מנוסה הקרבות, האיש שפיקד על מליונים. הגנרל תפס את הגל, וכשחזרן הולמו במי הרה רכב עליו עד תומו. הוא מסר את ההודעה הדרמטית ביותר של המערכה כולה: עם הבחור יסע בעצמו לקוריאה, יבקש במקום את הדרך לחיסול המלחמה. היתה זו הודעה שלא אמרה הרבה, אך היתה לה השפעה רבנית אדירה. בעיני רוב הפרשנים היתה זאת הנקודה המכרעת של המאבק.

האזרח לא צחק. אולם גם התפירות של קוריאה ומיתרסי גדר-החיל, שהוכרו יותר ויותר את תמונת הוועה של מלחמת העולם הראשונה, לא השכיחו את מאורות השחיתות בחשינגטון. משך שנה תמימה נתגלתה שורה ארוכה של שערוריות, מקרים של קבלת שוחד ומתן פטרונקציה, שעלו בליוני דולרים למשלם המסים האמריקאי. ומאחר שאיש זה משלם לקופת הדוד סם את מרבית הכנסותיו (בניגוד למשלם המסים הישראלי, שאצלו קיים הבדל ניכר בין הלכה ומעשה), לא מצא הדבר חן בעיניו.

לוא היה הנשיא טרומן פועל בעוד מועד ומטאטא את הוזהמה במטאטא ברזל, יתכן והיתה התבוסה נמנעת. אולם, כמו מנהיגי הסוכנות היהודית, נקט בקו קצרי-ראי ויתר. צחק מכל הענין, ניסה להעמיד פנים שהשחיתות אינה אלא תוצאה של ריב פוליטי. את האזרח הדבר לא הצחיק — כפי שנזכרה, הנשיא, במאואר.

בסופו של דבר שיכנעה סיסמה פשוטה של אייק: מפלגה הנמצאת בשלטון משך עשרים שנה מוכרחה להפוך מושחתת. גלויי הולוול באזרה, השחיתות והפטרונקציה מוכרחים להגיע בה לממדים מפועלים. היה זה נימוק פשוט מאד, חותך מאד — ובמקרה גם נכון מאד.

גרמניה המשוררת

אם שיה לבד לנצח ירחף על שדות השלום, דאגות רוחך תעלמנה תוחלת תבוא בחלום.

מלים אלה, הנוגעות ללב, אינן פרי השיר ראתו של משורר בלתי ידוע. להיפך, האשה שרשמה אותן ככתב-יד מסולסל, ידועה מאד בעולם ובישראל. אם כי לא כמשוררת, אלא כקור, "החיה הבלונדית של בוכנולד", אשה תו לה משקד מחנה השלום. קנתה לה שם עולם כאחת הדמויות הסאדיסטיות של ה-

היסטוריה. * יחד עם שם העולם קנתה לעצמה גם פסקידן של מאסר עולם, כפי שופטים בעלי לב רחמן. בשעת המשפט התפרצה אילזה בהיסטוריה, שברה את הריהוט בתא בית-הסוהר. הרופאים העידו שהיא סובלת מתסביך אשמה. הם סברו שהדבר אינו נורמלי, אולם השופטים האמינו, כנראה, שהדבר טבעי, נתנו שהות מספקת לחיה הבלונדית להרהר בי-אשמתה.

במשך זמן מה הפכה אילזה קור דתית מאד. הדבר עזר לה, לדבריה, "לחשל את נפשה". אך כעבור זמן מה לא עזר החישול: היא רבה עם הכומר. ואז גילתה תגלית: "אני חושבת שאם אחרי 8 שנים בבית ה' סוהר אני מסוגלת לכתוב כל בוקר שיר טוב, תהיה נשמתי ברוכה באותה מידה", כתבה לאמה.

אולם אילזה לא לקחה גם עתה במחלת הצניעות. "לא כל אדם יכול לעשות זאת", כתבה בגאווה. "דרוש לך כוח עליון, וכוח זה גובר בקרבי מיום ליום."

יתכן שגם השופטים סברו שאין לגזול את ההשראה הדרושה ממשוררת עולה. הם דחו את ערעורה, אשרו בשנית את פסקידן של מאסר עולם.

למה להתרגש

בניגוד לאילזה קור (ראה למעלה) הת' הלכו שרים רבים בגרמניה שלא הגיעו אל המנוחה הנפשית. בין אלה היו כמה אלפי חיילים משוחררים, אנשי ה-ס.ס. הקרבי לש' עבר, שערכו הפגנת ענק, דרשו צדק כלפי עצמם.

כאשר פלשו בנות הברית אל לב מולדת גלבי-הקרב, היה בדעתן להכריז על הצבא הגרמני כעל ארגון פושע. הדבר לא נעשה, לפי דרישת הקצונה המקצועית באנגליה ובאמריקה, שחששה כי הפגיעה בכבוד ה' כקצוע הצבאי תשמש תקדים מסוכן. אולם ה-ס.ס. הוכרו כולו כארגון פושע, מחבריו נשללו כל הזכויות לקבל פנסיות, תגמולי נכים וסעד אחר, שניתן לחיילים משוחררים רגילים.

אנשי ה-ס.ס. ראו בדבר עוול משווע. הם טענו שרק חלק קטן של ארגונם, בעורף, עסק במעשים בלתי נעימים, כגון השמדת יהודים. אולם הם, אנשי ה-ס.ס. הקרבי, לא היו למעשה אלא חיילים קרבים רגילים שהוצבו לגדודים המצטיינים, כמו הקומנד' דו הבריתי. הם לא נבדלו מחיילים אחרים אלא בסמליהם ובמידה.

למעשה קיבלו כל החיילים המקצועיים

אילזה (החיה הבלונדית) קור
דת, שירה וגם כות עליון

הגרמנים דעה זו. הפגיעה בחבריהם פגעה בגרשויות העדינים ביותר. מגוי נגמור היה אתם שלא יוכלו לחזור ולשרת בצבא מבלי

* בין השאר היתה אליזה היפה חלוצה לכתובות קעקע. בראותה אסיר בעל כתובת כזאת היתה מבקשת להרגו בצורה שלא תזיק לעורו. הרוצחים היו מסיירים את העור, משי' תמשים בו כדי להכין לאילזה קור טוכן של מנוחה. * ראשי תיבות של שווייטטאפל, "פלוי' גות מנן". הפלוגות הוקמו כחידושי-עליות לפיהרר. בימי המאבק על השלטון, אחרי שפלוגות-הסער החזקות נתגלו כבלתי נאמי' נות לפיהרר.

המלכה בכתה. הממשלה הקימה 140,000 מקומות ישיבה לאורך המסלול, אולם היא כבר הפקיעה 120,000 מהם כדי לחלקם בין עובדי המדינה, חברי ארגוני סעד וצדקה, פעילי האיגודים המקצועיים וכל שאר האנשים שכבוד זה עלול לשמש פרס למעשיהם הטובים. התוצאה היא שמי-

אדינבורג ה-2 והדוכס מאדינבורג
מלפנים, בצד, אולי גם מאחור

חיר הכרטיס בשוק החופשי כבר הגיע ל-1000 ל"י. איש אינו יכול לדעת מה יהיה המחיר בעוד 7 חודשים, כשלהקות-להקות של תיירים אמריקאים תרדנה על העיר האומי-ללה.

היוזמה הפרטית כבר יודעת כיצד לנצל את המאורע. פירמות העובדות למען היצוא כבר שמו את ידיהן על כל החלונות הטובים לאורך המסלול, מתכוונות להעמיד אותם לרשות לקוחותיהן מעבר לים. אמר תעשיין ידוע: "גנאפטר ללקוח ולאשתו לחנות בי-הכתרה, הוא יזכור זאת כל ימי חייו!" עד כה התנחמו המיליונים שיוכלו לראות את הסכם במכשירי הטלביזיה. אולם על אלה ירדה כרעם החלטת המלכה ובעלה, ה' דוכס של אדינבורג: לא יורשה לשום צלם טלביזיה לקלוט את הסכם. ההחלטה נתקבלה בצעקות של מרי. אולם אחרי מחשבה שניה נכמרו רחמי הנחנים על הוד מלכותה.

שאל עיתון: "האם נתאכזר בה? האם נשכח שמלכנו הקודם מת מפני שעבד קשה מדי בשבילנו?" אחרים זכרו שהמלכה מרי, סבתה של אליזבת, פרצה בכני מרוב התרגשות בשעת הכתרת בעלה. הם שאלו את עצמם אם לא יהיה זה חילול קודש אם יראה כל העולם את מלכתם בוכיה, או מנגבת את הזיעה ממצחה, ברגע התגייג של חיתה. **מושקד מלכותי.** המלכה עצמה, הדוכס ויועציה עמוסים גם הם דאגות למכביר. אין כמעט תקדים להכתרת מלכה נשואה בכרי' טניה, ובלי תקדים אין חכמה. מה יעשה הדוכס? האם יעמוד ליד המלכה, או יישב מאחוריה? האם יישב לידה במרכבה העתי' קה שתוביל אותה. לטכס, או שמא ירכב לפני או מאחורי המרכבה, על סוס? * התקדים העיקרי הוא טכס ההכתרה של המלכה אן, בשנת 1702. אולם אותה שעה לא היתה עדיין קיימת המרכבה בה תיסע אליזבת. המלכה אן סבלה ממחלת פרקים, ומלבד זאת היתה כה שמנה עד שלא יכלה ללכת ברגל יותר מצעדים מספר. לכן הובאה כל הדרך לכנסיה באפיריון, דבר שלא מצא חן ביותר בעיני האצילים המסכנים שנשאו את העומס המלכותי. גם בכנסיה עצמה נשי' אה המלכה בכורסה. כל זה מקשה מאד על קביעת מקומו של הדוכס השנה, אך מאחר שידע היטב את מי הוא נושא לאשה, אין איש מרחם עליו במידה הראויה.

בסך הכל מצב הרוח מרומם למדי. אולם לפחות עתון אחד הכניס לאווירה נימה פרו' וזאת צורמת. שאל הדיילי אקספרס, עתונו של הלורד ביברברוק האיימפריאליסטי: מדוע קבעו את הטכס בשיא עונת התיירות, כשבתי-המלון מלאים ממילא והדוכס נשי' פכים כמעין המתגבר, במקום לקבוע אותו בעונה המתה, דבר שיוכל היה להוסיף מי' צלצלים לכיסה של בריטניה הגאה אך מי' ששת הרגל?

* דבר שאף חבר אחד של בית המלוכה אינו אוהב לעשותו, מאז נפל המלך ג'ורג' החמישי מטוסו בשעת מפגד חגיגי, כמטס שבר את מפרקתו.

שיוחזר הכבוד לחלק זה של חבריהם. נבי' אחר שבנות הברית מעוניינות מאד שהם יחזרו למדינה, היתה המסקנה ברורה. **אם כולנו פושעים...** האנגלים וה' אמריקאים התקשו מאד להסיק מסקנה זו. אולם גם הם לא יכלו להתחמק מלפיים את הקצינים במעשה אחר: שיחרור שני המר-

שלים הגרמניים שנודונו למאסר בעוון פשעי' מלחמה. בשקט גמור, מבלי לתקוע בחצוצרות, שוחררו עתה המרשל אריך פון-מנשטיין (ששמו האמיתי היה ליונסקי, ושנחשב זמן רב ליהודי מוססה) אולי מפני שהיה המוח המבריק ביותר בין מתכנני המיבצעים הגר' מניים, תיכנן בין השאר את הפלישה לצר' (פת) והמרשל אלברט פון-קסלרינג (מצביא חיל-האוויר שפקד על הגרמנים בחזית אי' טליה, שעה שהבריגדה היהודית הגיעה ל' חזית זו). האמתלה? השנים זקוקים לרפוי, קבלו חופשה "זמנית".

משפטיהם של מרשלים אלה עוררו בשע' הם ויכוחים חריפים בין קציני כל העולם. הם נשפטו בעוון פשעים שלא הם ציוו על ביצועם, אלא שבוצעו בתחום פיקודם על ידי מנגנון מיוחד. הם הואשמו בזאת שלא מנעו את הפשעים.

אחד המתנגדים החריפים לפסקי-הדין היה הלורד ברנרד מונגומרי. הוא וחבריו טענו שאם יקבעו תקדים שהקצין אחראי למע' שים אשר המנהיגים הפוליטיים החליטו עלי' הם, תתערער לחלוטן המשמעת הצבאית בי' הם, וכל קצין ירהר להחליה על ה' תוכן המוסרי של כל פקודה לפני שיבצע אותה. חשש שני: פשוט גורלים מנוצחים יהפוך נוהג בינלאומי. התוצאה האפשרית, לדעת הקצינים: במלחמה הבאה יתחמקו כל המפקדים מכל אחריות, ברגע שיחששו כי מדינתם עלולה להפסיד במלחמה.

בעיני הגרמנים הבעיה היא הרבה יותר פשוטה. אמרו הם: אם שופטים גנרל גרמני בעוון הריגת כמה מאות איש, מה בנוגע לקצינים האמריקאים שפקדו להשמיד בפצ' צה האסמית את הירושימה וגנסקי, או ה' ריסים ששלחו מליוני שבויים למחנות-מות בצפון הרחוק?

בריטניה גאה. אך פושטת רגל

נשיאים יכולים להבחר באמריקה, קוי מפ' לגה יכולים לשנות כיוון בבריטניה-המועצות, כושים יכולים להתקומם באפריקה. את ה' אורח הבריטי בשנת 1952 מענין מאורע הרבה יותר חשוב (בעינינו): הכתרת הוד' מלכותה, המלכה אליזבת.

היום הגדול, ה-2 ביולי, מתקרב ובא. רק טיפוש או אופטימיסט עזר מנסה להשיג חדר בבית-מלון לונדוני-לאותו יום. סוכנויות רבות מתכוננות לשכן את אורחיהן מרחק של 50 קילומטר מחוץ לבירה. להביאם למ' קום המאורע במכוניות פרטיות. חברה אחת אף הציעה הצעה מיוחדת לאמריקאים: לשי' כור חדר מחוץ לעיר, לקנות מכונית גדול' רים, להשתמש בה כדי לנסוע העירה, לבי' כור את המכונית יום לפני ההכתרה ולהשי' תמש ברוח כדי לקנות בשוק השחור מקום ישיבה ליד מסלול התהלוכה.

מערכת „העולם הזה” מזמינה

הצעות למשרות-הלימוד הבאות לצעירים או צעירות שסיימו את שרותם בצה"ל והנם בגיל של לא פחות מ-20 ולא יותר מ-25, כוגרי בית-ספר תיכוני.

1. עורך-משנה, כיתוב (מדור במדינה): השכלה כללית טובה, ידיעה מושלמת של השפה העברית, התמצאות במאורעות מדיניים וחברתיים בישראל.
2. עורך-משנה, כיתוב (מדור מכל העולם): השכלה כללית טובה, ידיעה מקפת של יחסים בינלאומיים, היסטוריה כללית ותהליכים מדיניים עדכניים. ידיעה מושלמת של השפה העברית, ידיעה טובה של השפה האנגלית ולפחות אחת השפות הבאות: רוסית, צרפתית, גרמנית, יהודית.
3. עורך-משנה, כיתוב (מדור במרחב): השכלה כללית טובה, ידיעה מקפת של התהליכים המדיניים והחברתיים בארצות המרחב, רקע היסטורי ותרבותי, ידיעה מושלמת של השפה העברית, ידיעה טובה של השפה הערבית (כולל קריאה שוטפת), ידיעה בשפה הצרפתית, התורכית או הפרסית רצויה. ההצעה היא לקורס הדרכה עיטונת בעבודה חצי-ימית מעשית, בשכר סמלי, המועמד יצטרך לעבור בחינה מקיפה ולחתום, עם התקבלו, על התחייבות לעבוד משך 3 שנים במערכת העולם הזה, באם יירש לעשות זאת בתום הקורס. במקרה זה תהיה העבודה מלאה, במשכורת מקצועית.

הצעות, בכתב בלבד, לשלוח לראש מערכת העולם הזה, ת. ד. 136, ת"א. בצירוף פרטים מלאים על דרכי-החיים, רקע אישי, נסיון עד כה (אם יש) והתאמתו לתנאים הנ"ל.

הודעה למנויים

מחיר המינוי לתקופות:

יוני — ספטמבר 1952	2,600 ל"י
אוקטובר — דצמבר 1952	2,600 "

המנויים אשר טרם המציאו את תשלומיהם מתבקשים לסדר זאת בהקדם האפשרי.

נעשים הסדורים לכריכת הגליונות מהשנים הקודמות. בשבוע הבא יובאו פרטים בענין זה.

אנגלית, צרפתית

בבית הספר לשפות „קדימה", רח' בן-יהודה 74, תל-אביב.

- בימים א' ב' (16, 17 לנובמבר) נפתחים קורסים חדשים כדלהלן:
- 1) למתחילים מ-5, 6, 7, 8, 9-10 בערב.
 - 2) למתקדמים ולמשתלמים בכל שעות הערב.
 - 3) לתלמידי בתי-סע עממיים ותיכונים מ-3, 4-5 בערב.

צרפתית: למתחילים: מ-6, 7 בערב, למתקדמים: מ-5, 6 בערב. פרטים והרשמה: מ-12 בצהריים, 3-9 בערב (פרט ליום שש).

ללמוד לרקוד?

אצי
הנס
גוט
ת"א, רח' בן-יהודה 62

צינוקורפיה

י. רינדזונסקי

רחוב הקישון 6, תל-אביב

גלופות רשת

(המשך מעמוד 5)

הגורם הקובע היה שונה לחלוטין, ופרוואי בהת' לט. וייצמן עצמו התקרב אליו מדי פעם בספרו, אך עקף אותו בהתמדה עקשנית.

ציפצוץ על היהודים

בה בשעה שוויצמן התראה עם שרים ופקידים, חתם מדינאי אנגלי מרכזי, שהיה מאד מקורב ל' וייצמן, על הסכם סודי עם הממשלה הצרפתית. ההס' כמ' שאיש לא סיפר ל' וייצמן על קיומו, היה דרוש כדי לחזק את המוראל של הצרפתים, שכמעט הת' מטוטל תחת מהלומות הגרמנים. תכנו: סוריה וצ' פון ארץ-ישראל, עד לקו טבריה—עכו, יעברו לשל' טון הצרפתי. דרום ארץ-ישראל יעבור לשלטון ביג' לאומי, היינו צרפתי-בריטי.

ההסכם לא מצא חן בעיני האנגלים. הדיו טרם התייבש עליו, כשהחלו לחפש דרך לחסלו. היה דרוש תרוץ יפה, נעלה, שירכוש את לב האמריק' אים, יכריח את הצרפתים לוותר בעל כורחם. התירוץ ניתן בפיו של חיים וייצמן.

ראש הממשלה, אסקוויט, רשם ביומנו: „לוד' ג'ורג'... ציפצץ על היהודים, על עברם ועל עתידם, אולם חושב ששעוריה היא לתת למקומות הקדור' שים לעבור לרשותה... של צרפת". הצרפתים, האי' טלקים, הרוסים — כולם ראו בציונות, משך דור' שלם, סיכנות של האימפריאליזם הבריטי. אולם וייצמן עצמו דחה את ההאשמה בשאט נפש. עד יומו האחרון האמין כי החזון הציוני הוא שרכש את המדינאים היבשים, וכי התועלת לאימפריה, עד לאישור המנדט כעבור שנים, היתה מקרית בלבד. בעיני ההיסטוריה לא יכול להיות ספק שהציונות מילאה בפרק זמן זה תפקיד של כוח עזר לאימפריה ליום הבריטי, וכי וייצמן היה, בהכרח או שלא ב' הכרח, השושבין. אולם שאלה שונה לחלוטין היתה אם הדבר היה כדאי. קשה לראות כיצד היתה הציר' נות יכולה להגיע בדרך אחרת להקמת ישוב שיהיה מסוגל ליצור מדינה.

ד.ד.נים בני גזע אחד

היתה ברירה אחת — בתיאוריה, היא לא היתה קיימת למעשה, כי היתה לחלוטין מחוץ לעולמם הנפשי של וייצמן ובני דורו. היא היתה קשורה בשיחורר המרחב כולו, גירוש ההשפעות הזרות ושיתוף היהודים והערבים באזור עצמאי. אחת הפרשות המזרחיות ביותר היא שלא הרצל, לא וייצמן ולא כל מנהיג ציוני אחר התעניין מעולם בקיומם של שש מאות אלף ערבים בארץ בה ביקשו להקים בית לאומי יהודי, ובקיומם של מיליוני ער' בים נוספים במרחב אשר ארץ זו השתייכה אליו. עוד פחות עניין אותם קיומה של תנועה לאומית ערבית, חברותיה ופוליטית, שנולדה כמעט יחד עם הציונות.

רק שבועות מעטים לפני מתן הכרזת בלפור נזכר קיומם של הערבים בפעם הראשונה. המזכיר היה סר מארקס סייקס, אותו מדינאי אנגלי שחתם את ההסכם הסודי עם הצרפתים והפך ציגיו כדי לחסלו. הוזכר סייקס, לדברי וייצמן: „תוך דור אחד תשיג התנועה (הערבית הלאומית) את שלה, כי לערבים יש אינסולגנציה, חיוניות ואחדות לשונית... סייקס יעץ לבוא במגע עם האמיר פייצל, המנהיג הבולט ביותר של הערבים.

השאלה נתעוררה שנית כשהגיע וייצמן, אחרי מתן ההצהרה, לארץ. הגנרל אלנבי יעץ לו להיפגש עם פייצל. כתוצאה מפגישה זו שהתקיימה בעמאן, וממשאומות נוסף שהתקיים בהמרצתו ובאמצעותו של ט. א. לורנס המפורסם, הסוכן הבריטי שעורר את המרד במדבר הערבי, הושג מה שנקרא „הסכם וייצמן-פייצל", מכתב שנשלח על ידי הנסיך הערבי לשופט פליקס פראנקפורטר:

„אנו מרגישים כי הערבים והיהודים הם דוד' נים, בני גזע אחד... שתי תנועותינו משלימות זו את זו. התנועה היהודית היא לאומנית, לא אימפריאליסטית. יש מקום בסוריה לשנינו. אכן, סבורינו כי איש מאתנו לא יוכל להצליח הצלחה של ממש בלעדי השנינו..."

פאטא מוז גאנה במדבר

קשה לדעת מה היה מתרחש לו היו היהודים והערבים עושים באמת מאמץ רציני בכיוון זה. אולם תוקפו של ההסכם פג כשפייצל גורש מדמשק על ידי התותחים הצרפתים. והיהודים, שהדבר נכפה עליהם מן החוץ, לא הבינו מעולם את העולם הער' ב' שאיפותיו ותקוותיו. יחסם אל הערבי היה, פחות או יותר, כיחסם של יהודי המערב אל יהודי המזרח: היחס אל משהו שכדאי להתרחק ממנו ככל האפשר. לא היתה זו החלטה ברורה. היה זה ענין של רגש, והרגש הוא שקבע. וייצמן מודה בעצמו שלא יכול היה לחזור אל לבו של הערבי, להבינו... לערבי יש כשרון עצום לבטא דעות מנוגדות לח' לוטין לדעותיו, באדיבות כה עדינה ועקפה שנדמה לך כי הוא מסכים אתך... שיחות ומשאומות עם ערבים דומים לרדיפה אחרי פאטא-מוראגנה במדבר: מלאה הבטחה וטובה למראה, אלא שאינה עלולה להוביל אותך לכל דבר פרט למות בצמא.

היתה זאת דעה מקובלת בין אירופאים. אולם

לגבי מדינאי, שבא לחרוץ גורלם של עמים, היתה זו דעה שטחית מאד. האמת היא שהענין הערבי לא נראה חשוב ביותר בעיני וייצמן. הוא קיווה לפתור את הבעיה היהודית בארץ-ישראל בעזרת העוצמה הבריטית, בתוקף כוחה של ממשלת המנדט. התנגדות הערבים היתה אי' הבנה. אולם אם היו האנגלים מוכנים להשתמש כר' אוי בכוחות-הבטחון שלהם, לא היתה אי' הבנה זו צריכה להפריע.

עו אחר עו

הבריטים לא הראו כל רצון להשתמש בכוחם לסוכת היהודים. להיפך, הם השיגו את שלהם — את המנדט על ארץ-ישראל, הבסיס ליד תעלת-סואץ, הנמל בחיפה, המוצא לצנור הנפט מעיראק. הציונות סיימה, לדעתם, את תפקידה. ממילא לא התייחסו הפקידים הרציניים אל חלום מטורף זה כאל דבר העלול להתגשם.

ל' וייצמן היתה זאת אכזבה איומה. אולם הוא התאכזב פחות מאחרים. הוא היה ונשאר ריאליסט: האדם שהבין כי להצהרות אין ערך רב, וכי תפקיד היהודים היה ללמל את ההצהרות בתוכן מעשי, ב' מעשים של יום-יום.

אחרים טברו אחרת. אויטשקיין בא ללונדון, ל' מחרת מתן ההצהרה כשרשימת חברי הממשלה ה' יהודית כבר בכיסו. כמוהו עשו האמריקאים. הם סברו כי הבעיות הפוליטיות נגמרו, ועתה אין תפ' קיד להתסדרות הציונית אלא להביא לארץ את מאות האלפים.

הם לא יכלו להסיח את וייצמן מדרכו. הוא הת' נגש עם בראנדיס האמריקאי, עם זאב ז'בוטינסקי, עם כל מי שחשב כי יש תחליף קל לעבודה היומ' יהודית האפורה נדבן קנית דונם אחרי דונם, הבאת עולה אחרי עולה, גידול עו אחרי עו. אך לא היה תחליף. וייצמן אמנם גורש מן הנשיאות של ההס' תדרות הציונית אחרי מאורעות 1929, אך הוחרר כעבור כמה שנים בכל הכבוד.

הממשלה הפלשתינאית הפכה מניטראלית לעוינת, מעוינת למכאה, ממכאה למחניקה. וייצמן המשיך להטיף, לשכנע, לרכך. כל עוד היתה אפשרות להביא יהודי, לקנות דונם, להקים בית, המשיך בדרך. איש ממנהיגי ההסתדרות הציונית לא הבין את ההגיון הפשוט שהכריח את האנגלים לדכא את הישוב יותר ויותר, ככל שעצמאותו גברה. האימ' פריה לא היתה יכולה לסבול אוכלוסיה לבנה עצמ' אית בתחומה. אולם מנהיגי הציונות, בלי כל יוצא מהכלל, סברו שאפשר לשכנע את האנגלים. הור' כוח היה רק: איזה אנגלים, ובאיזו דרך? וייצמן האמין בשיכנוע האישי. ז'בוטינסקי האמין בהפגנת כוח נגד הערבים, כדי להוכיח לאנגלים שכדאי להם יותר לסמוך על היהודי החזק. האחד האמין שכדאי להסתפק בחכמת המעשי, כמו חלק מארץ-ישראל; השני סבר כי יש לדרוש את הכל, כי אחרת לא יינתן כלום.

האויב: ב' ג'.

אולם בשעה שהתנהלו ויכוחים אלה בקונגרסים ובעצירות בין מנהיגים שסובבו את כדור הארץ במסעי תעמולה ואסוף כספים, קמה בארץ מציאות חדשה. קמה אוכלוסיה שהיתה בארץ בביטה. בעיני האדם שגדל בארץ, איש נהלל שחמך ב' וייצמן ואיש ירושלים שהאמין בז'בוטינסקי, לא היה האנגלי מחזק נדבן גדול שבבד בהבטחתו. הוא היה, פשוט, שליט זר. ובצורה הפשוטה ביותר, כמ' עט מעצמו, חשב כיצד לפרוק את העול.

הקרע עם הערבים היה עובדה קיימת. לא היה שום מגע בין היישוב העברי לבין האוכלוסיה הער' בית. כל צד חי בעולם משלו, בשאיפות משלו. כל אחד חלם לפרוק את העול האנגלי, וכל אחד קיווה, להיפטר מן השני.

הרעיון כי יש ללחום בבריטים היה זר לחלוטין ל' וייצמן. הוא ראה בו סטיה מסוכנת, בלתי-מוסרית וחסרת-תכלית מן הדרך. הוא לא הרגיש כי הצעירים, תלמידי ז'בוטינסקי בקצה האחד ובן-גוריון בקצה השני, החלו מביטים בו כפי שהסתכל הוא פעם בתיאודור הרצל: כבאדם המנהל פעולות פוליטיות חסרות-ביסוס במקום לנהל עבודה מעשית. אלא שה' עבודה המעשית היתה, עתה, מאבק נגד הבריטים.

השנים האחרונות של פעולתו הציבורית של וייצמן, השנים שקדמו להקמת המדינה, היו שנות המאבק בינו לבין הנוצר הישראלי. אויבו הגדול לא היה האצ"ל, שאת פעולותיו תעב בכל יומי נפשו. אויבו האמיתי היה עתה דוד בן-גוריון, אחד מגנ' היגי תנועות-הפועלים בה תמך וייצמן מאז הקמתה, אף כי הגדיר את עצמו כציוני-כללי מתון (משהו הדומה לפרוגרסיבים כיום). אמנם, בן-גוריון היה לעתים קרובות במיעוט בתנועה, וחבריו — אליעזר קפלן, משה שרתוק, דוד שפרינצאק, דוד רמז — תמכו בוויצמן גדוד. אולם הנוצר הלך עם בן-גוריון, וכשזה נתן פקודה להסמיק את המאבק אחרי 29-7 ביולי, בהשפעת וייצמן, הלך הנוצר עם יצחק שדה, י. גלילי, י. טבנקין ומשה סנה, שדרשו את המשכחו. אין ספק שבשלב האחרון של הקמת המדינה היה וייצמן גורם מפריע, אף מסייע. אך המאבק לעצ' מאות היה אפסרי מפני שקם, משך שני דורות, ישוב בארץ שהיה מסוגל לשאת באחריות. אף מדינאי ציוני לא עזר יותר להקמת הישוב הזה מוייצמן.

מגב גבוה לגיב גבוה

בשבוע שעבר הכחיש נשיא התאחדות בעלי התעשייה, **אריה (הזקן) שנקר**, בתוקף רב את השמועות כאלו ניצלה האופוזיציה בהתאחדות את עובדות העדרו כדי להתמרד נגד צו רשום העסקים. טען שנקר ברוגזה: "בעת חופשתי לא עשו מאומה מבלי להתייעץ אתי. אופוזיציה קיימת רק בדמויות של העתונאים". הרוגז היה מכוון נגד איש ה"אופוזיציה המובהק **מקס רוזן**, יצחק אריגים שסיגר עבה אינו משמיה, עובדה שאינה מוסיפה מאומה לחיבתו של הנשיא אליו.

אפרים הופשטטר, שמונה זה עתה לראש המחלקה הפלילית של המשטרה, נכנס השבוע לתפקידו החדש לאחר שהחלים מ"פצעיו שנגרמו לו כאשר נפל מגג הקומה השניה של אחד מבנייני המשטרה בגליל.

איש אחר במדים, **רב סרן מוראי**, עוזרו של הנספח הצבאי בשגרירות ישראל בלונדון, נפגע במקום אחר, בלבו, הודיע על ארושיו למלכת היופי לשעבר **מיכל הראל**.

לאחר **ש'רלי צ'פלין** התחמק מתת תשובה ברורה בדבר מוצאו, פרסמו עיתוני לונדון את הפרטים הבאים: הוריו של צ'פלין, צ'רלס ומרי סונשטיין היגרו לאנגליה מאירופה המזרחית לפני כ-100 שנה. סברה זאת, לפחות המאית במספר, בדבר מוצאו של השחקן, אינה מתקבלת על הדעת פחות או יותר מ-99 האחוזות, לא זכתה לכל תגובה מצדו של צ'פלין.

משרדו החדש (הדואר) של השר החדש **הרב מרדכי נורוק**, זכה בקצין עתונות. האיש **מיכאל שלמון** (60) חבר המזרחי, עסקן ציוני ותיק שעלה ארצה לפני שנתיים. כתב אויקסל, העתון היומי הישראלי בשפה ההונגרית: "מר שלמון זכה, סוף סוף בפרס על עמלו הרב והמתמיד בשרות החזון ה"ציוני".

לא עבד לספרים

אמר **ש"י (עד הנה) עגנון**, כשנשאל באם ברצונו להחזיר לחיילת שבתלפיות הירושלמיות את ספרייתו בת 5000 הכרכים ש"הוטמנה במרתף במרכז העיר, בימי המצור: "לא, השאירו את הספרים במקומם. אינני רוצה להיות עבד להם".

כשהופיע השבוע **רביאלוף יעקב דורי**, רמטכ"ל מלחמת העצמאות ומנהל הסכניון, במשרדו בטכניון, הופתעו מבקרו מחידוש אותו הנהיג דורי בסיכת בוגר קורס המ"מים שהוא עונד תמידית בדש מעילו: העלה המקיף את החרב העשויה כסף, הוזהב. הכ"זונה המשוערת: העלה, מבשר השלום, חשוב מן החרב הקוטלת.

שר הבריאות, **ה"ר יוסף בורג**, שכבר הוכיח כשרונותיו הפיזיים בעבר, בככרו כתיבת חרוזים על מכתב רגיל, השתמש שוב במשחק מלים: כאשר שמע על שכיחת העובדים בבית חרושת החדש למלט שמשון, נאמה הליב: "חוששני כי אצל שמשון תהיה תוצרת דלילה".

כדורגל הכדור חוזר בשלום

לפני שנתיים לערך הפגיוה נבחרת ישראל את שער הנבחרת התורכית, קבעה את תוצאת המשחק הבין-ארצי בחמשה שערים לעו"מ אחד, לזכותה, היה זה נצחון גדול ראשון של ספורטאי המדינה הצעירה, גרם לסנסציה בעיתוני הספורט בעולם, להעמדת נציגי ה"כדורגל התורכית תחת שבט הבקורת בארצו של אתא-תורק. מפתח המדיהמה גרמה לרעש אנטולי: העתונות והקהל הצביעו בי אשמה על שחקניהם, קראו למנהיגי הספורט

שה של עצבנות. הדבר האחד שהסעיר את חובבי הספורט: אי הסדר האיום ששרר בי מקומות הישיבה גרם לויכוחים ולתגרות, השאיר בעלי כרטיסים יקרים עומדים מן הצד במשך כל זמן המשחק, בעוד מקומותיהם תפוסים על ידי אחרים. האחד, אולי, שהיה במצב רוח טוב היה אברהם קריניצי, ראשה של רמת גן, שבחסרונו המפתיע של ישראל רוקח נמכר בכעיסה הראשונה. אך בעשיתו לא זכתה להמשך עז, כי כבר בדקות הראשונות פגעה ביונים "החיה ה"רעה": שייע גלזר בילבל לחלוטין את הגנה היריב, הבקיע מרגליו שני שערים, עזר ל"חברו, צבי סטודינסקי, להשחיל את השלישי.

שייע גלזר והמגינים האתונאים ראשון ביצירת המולה

להעמיד את הנבחרת החזקה ביותר. מש"נחזור מתרומתם נוכחו לדעת כי לסיום ה"משחק נותרו כעשר דקות, שהשער הישראלי הובקע שלוש פעמים, מאון שלא קל לשנותו. הקהל ידע להעריך את מבצעי האתונאים, שהתעללו ללא ספק מי כמה על עצמם. הם נראו רעניים, מהירים, עזים יותר. השליטה בכדור היתה מדויקת, העמידה את יריביהם חסרי אונים מול התקפות המחץ. אף שייע גלזר, שנחשק במחצית הראשונה לתפקיד ק"ל ציוני ימני, נשמר כראוי על ידי הסטופר ה"יוני במחצית השנייה. למרות זאת היה הטוב שבקבוצתו, הוכיח שוב כי אין שני לו ביצירת המולה ליד שער היריב. שאר חבריו היו חיוורים כסיד.

מכאן המתח ירד פלאים ואתו התנדף גם המשחק היפה, אותו רצו שתי רבבות הצופים לראות. כדורגלני אתונה נפלו קורבן להתקפת הפתע, ספגו במחצית השניה שני שערים נוספים, בעוד תהל אביבים, שזה היה יומם המוצלח, נצלו יפה את הכדור שהגיע כמעט תמיד לרגליהם, סיימו את משחקם הטוב ב"זלזול מבהיל. יוצא דופן: יוסקה גולדשטיין, שופע המרץ שהוכתר כשחקן הטוב ביותר על המגרש, לכל הדעות.

הנקמה

הכל תהו: האם היה זה אל המלחמה מרס או האחד עשר של תל אביב שהפכו את הקערה על פיה. כי שלשה ימים בלבד לאחר שספגו היותם חמשה שערים ללא מענה, מנה לא קטנה של גלגול, זכו לתשואות רמות

לשמור על הפרסטיג' התורכית. מה שקרה בשני המשחקים נגד האתונאים, ביום רביעי ושבת הזכיר לכדורגל הישראלי כי הוא ראוי לאותה מנה של כעס לה זכו התורכים לפני שנתיים.

90 דקות על הסוס

מי שתאר לעצמו אף לרגע קט כי כדאי היה לנוש את מקום עבודתו, לשלם לירה וחצי, על מנת להבטיח את נוכחותו במשחק תל אביב-אתונה ביום ד' שעבר, התאכזב מרה. הנצחון הגדול של הישראליים לא הצי"ליח להאפיל על השעמום שתקף את הקרב החד-צדדי. היתה זו למעשה הצגה חסרת מתח של רדיפת חתול אחר עכבר, הועילה רק ל"מכרסמי הצפרניים, שחסכו מעצמם מנה גדו"ר

בתרון תשבץ 139

- מ א ו ז י (1) תמיר. (5) כחול. (9) קומניסט. (13) יא. (15) רז. (16) כב. (17) ליש. (18) אמיר. (20) צרי. (21) תר. (22) נבו. (23) בי. (25) נא. (26) ורה. (28) עולש. (30) ולרי. (33) רהט. (34) שי. (35) וו. (36) רות. (38) ים. (40) ענת. (41) נוער. (44) רב. (46) לו. (48) גר. (49) סטיבנסון. (53) שחלב. (45) נשיא.

- מ א ו ז י (2) מק. (3) יוה. (4) רם. (5) כי. (6) חסת. (7) ום. (8) אולת. (10) ורמוט. (11) ניר. (12) נביא. (14) אירווינג. (16) ברנשטיין. (18) אב. (22) נהר. (24) וורת. (27) רל. (29) לה. (31) יון. (32) נרעון. (34) שערה. (37) זר. (39) מטרה. (42) ולב. (45) נפל. (47) דוש. (49) סח. (52) ני.

פרטים לפותר תשבץ מס' 139
מנשה סופר ט/248341; דואר צבאי 587, צ.ה.ל.
אהרן רבי, רחוב השיירות 124, קטמון ירושלים.

הודעה לפותרים
מערכת העולם הזה מבקשת את כל הפותרים לציין על מעטפות פתרונותיהם את ההערה "פתרון תשבץ" כדי להבטיח טיפול יעיל יותר מצד מוזיקות העיתון בפתרונות המגיעים אליה. הפותרים הזוכים בפרסי ספרים יכולים לקבלם במוזיקות המערכת או אם יודיעו על כך, לבתי"הם, לפי כתובותיהם.

תשבץ מס' 141

- מ א ו ז י (1) מאת מנחם מנדל אל אשתו. (5) מלך הנמל, עד הסוף, אך בלעדיו. (9) איש דתי, נושא עניו למרום ואומר: "... (שלש מלים). (13) בתוכם (15) גבוה. (16) סימן. (17) תחנתו הראשונה של יונה במסעותיו בעולם הגדול. (18) משכנה. (20) יד בזה - שחיתות. (21) כחולי. (22) בזה אין עתה באנגליה. (23) ארבע חמשות של כדור הארץ. (25) אביו. (26) ענה! (28) הנמל! (30) מכסה את החור, בכנר. (33) פלדה. (34) עורף. (35) לאבשלום, בירושלים. (36) חבר אנשים נועדים יחידו. (38) את. (40) עינו של המסתנן לרוב לשם. (41) הספת! (43) ביום סגריר הוא המושל בכיפה. (44) המת... (46) נשא את המן. (48) לא אין. (49) בינואר, לדידה חרשה, שקירותיה לבנים. (53) בעל שניים. (54) אמרה "לא" ולא נשארה בחיים.

- מ א ו ז י (2) עשרים ועד אחד (ועד אחד). (3) סבו של יצחק. (4) בתוכו. (5) לחפור בה. (6) רכב במהירות. (7) אליהם. (8) מן האבן המשחזקת, כשהיא מסתובבת. (10) בנדו של הספר. (11) ראשית, אמצע וסוף העשרים ושנים. (12) הכלי בו אני קוצר את התבואה. (14) שוכן הנהיגם. (16) איך הדבר מוכיח אלא שבעליו "עלוב למר. (18) אל. (19) מה שיהיה. (22) בשלטון. (24) שמו של אותו אוהל. (27) הוא משתפר. (29) מרוד. (31) השליך. (32) חבר אנשים בועדה. (34) בו חוטבים. (37) בו כותבים. (39) קול קורא. (42) כתובת. (45) אימה הוא? (47) - וראשון. (49) להבה. (50) אלוטת פרחים. (51) החיבור או ההסוד. (52) סוף האלף בית ללא ג' מאות.

			7	6	5		4	3	2	1	
12					11	10			9		8
	16					15			14		13
		20		19			18				17
								22			21
	25			24	23						
									27	26	
					33	32		31			30
39	38				37	36					34
				43				42	41		40
				48		47		46		45	44
				52		51		50		49	
						54					53

כיון שזמן. כה רב שהוא אינו שותה ואינו נזקק לאשה. משהו אצלו בודאי לא בסדר. עברה שעה. שעתיים. הגיע הערב וגולנר טרם חזר. חייכו המלחים זה אל זה ואמרו: "סוף סוף קיבל שכל. בודאי תפס איזו בחורה." רק השומר ראה את גולנר אותו לילה, חזר אל האניה, נכנס לתא, יוצא ממנו כעבור רגעים מספר ויורד שוב אל החוף, כאשר שאל אותו למעשה, השיב גולנר: "לא גנבתי מאומה. רק את כספי שלי לקחתי." יום לאחר ראש השנה, רבעים ספורים לפני הפלגת האניה, ראו המלחים המופתעים את גולנר חוזר מן החוף, מזוהם, מטונף, שיכור כלות כשבדיו זוג מכנסים קרועים, הוא הרים את המכניים וקרא בשמחה: "אתם רואים, קניתי את החליפה!" יומיים לא יצא גולנר מתאו, לא שתח את הדלת, אפילו לרב החובל ענה: "הנח לי לנפשי."

ביום השלישי הופיע על הסיפון, ומבלי דבר חזר לעבודתו. איש לא הצליח להוציא מפיו פרטים על אשר אירע לו בחוף. הוא שב להיות גולנר השתקן, הרודה עתה יותר מן הרגיל במלחיו. שוב חדל לרדת לחוף. אחרי שבועות מספר, משרגע, החל שוב מספר כי דיתהו זה הפעם האחרונה, כי מהיום והלאה נגמרה פרשת החוף, שיסאר על האניה עד שהיה לו כסף לעזוב את הים לחלוטין. שוב החל לשזור חגורות ולאסוף כספים לקטפה הקטנה שבתחתית ארונו. יום רך יום והאניה חזרה לעבוד בקוים ארוכים. גולנר היה יותר זמן לדאוג לסדרי האניה. בכל נמל היו המלחים מורים עליה באצבע ואומרים: "ראו זו אניה! הלא היא נותהה אניתי כזאת."

וחדלו המלחים להפציר בגולנר לרדת לחוף. אכן, מפעם לפעם היה מישוה מציע לו בקבוק, אבל גולנר היה מסרב לשותה, אף נוף במכבודו. כך נמשך הדבר עד חג הפסחא. יומיים לאחר החג לבש גולנר בגדים נקיים ואמר לינסן התמו: "אני יורד לקנות לי חליפה. באמת, לקחתי כסף רק כדי לקנות חליפה. אני מוכרת לקנות משהו לכבוד החג." ינסן אחז בורועו ואמר: "לא, אינך יורד לחוף." "מי אתה שתעזוב בחיי הפרטיים, אני יורד לקנות חליפה." "אינך יורד!" קרא ינסן, ולקול קריאתו נאספו מלחים אחרים ובראותם שגולנר רוצה לרדת לחוף ניסו לעצורו, אולם הוא קרא לעומתם: "מי אתם שתורו לי מה לעשות? אם השתכרתי פעם, האם אסור לי לרדת לחוף?" המלחים פנו לו דרך.

לשוא ניסה שומר הלילה לעצור בעדו כאשר חזר בחצות לקחת את כספו, ומשהזיק את ינסן לעזרה כבר לא היה גולנר על האניה. רק לאחר יומיים חזר, שיכור כלות וממרר בבכי: "גנבו את החליפה שלי! החליפה שקניתי לכבוד החג." למחרת עלה גולנר אל רב החובל והודיע על פטורו. לא הועילו כל הבקשות וההפצרות, גולנר עזב את האניה בתום הסיעה. במשך ימיו האחרונים לא הוציא הגה מפיו, פרט לפקודות והוראות עבודה, משהגענו לחוף, ארו את הפציו בחבילה קטנה, וכשם שעלה על האניה, כך ירד ממנה.

לאחר שלושה חדשים, כאשר הייתי יושב בבית מרוח, שותה עם מלחים מאניה אחרת, החל אחד מספר: "עלה על האניה שלנו אחד משונה: עובד כומר שניים, בחור יוצא מן הכלל, אבל משונה. כלל אינו יורד לחוף, אוסף כסף, רוצה לגמור עם הים." שמו? גולנר, פרצתי בצחוק אדיר. "מה לך?" שאל חברי, "מדוע אתה צוחק?" רציתי לספר להם את הסיפור, אולם נמלכתי בדעתי, אולי הפעם יצליח גולנר. מדוע להרע לו? חשבתי.

גולנר שתק רגע, אחר השיב במבוכה: "אינני שותה אדוני." "מה? מלח כמוך איננו שותה?" "הולזל שבקולו של רב החובל פגע בגולנר והוא השיב: 'אין זאת אומרת שאינני שותה לגמרי, אבל החלתי' — ואל נא תצחק לי, אדוני — החלתי לאסוף כסף ולעזוב את הים." רב החובל הביט בו רגע בתמהון, אחר הפליט אגב הרמח כתפיים "כרצונך" וגולנר עזב את התא. השמועה עברה בכל האניה, מהקצין הראשון, שלו סיפר רב החובל בכבודו ובעצמו על המקרה, ועד נער הסיפון, כי ראש המלחים אינו שותה וחוסך את כספו כדי שיוכל לעזוב את הים.

אנשי הסיפון שפשפו את ידיהם בהנאה; סוף סוף גילו את נקודת התורפה של רב המלחים. עתה יוכלו ללעוג לו: אינו שותה, אה? וגם לחוף אינו יורד? ואל נשים אינו הולך? ספן השומר את כספו! פרצוף כזה צריך להציג לראיה. מקומו במזוואים. בחור בן 30 שיינור מכל תענוג, שיא הצחק! "תנו לו עוד שבוע! נראה איך ידבר אז", צחקו המלחים בחדר האוכל. והשכוע חלף, וחלפו עוד שבועות רבים וגולנר יושב בשלחה באניה.

בגמר העבודה היה מתרחץ, נכנס לחדרו, קורא או שורר חגורות. מדי שבוע היה מבקש מינסן (שאתו התיידד) לקחת את החגורות ולמכרן עבודו בחוף. היה אומר בחיך: "עוד פיוטות! זה מקרב את היום בו יהיה לי כסף לקנות בית קטן, חלקת אדמה, לעזוב את הים הארוך הזה ולחיות כבן אדם." "והיום?" עובדת באותם הימים בהובלת דלק בקוים קצרים: יום וחצי בים, יומיים בנמל. החורף החל והמלחים חדלו להרבות בירידות לחוף. תחת זאת היו מגניבים בקבר קים לאניה, יושבים באחד התאים, שותים בצוותא, ואף גולנר ישב עמם וגלגל סיפורים. אבל בין לא נגע.

יום אחד, כאשר ינסן וגולנר ישבו בתאו של האחרון, הוציא ראש המלחים את כספו מהקופה הקטנה שהיתה טמונה בתחתית ארונו והחל לספור אותו. שאל אותו ינסן: "כמה כסף יש לך? זו ודאי איננה האניה הראשונה שבה אתה חוסך. ספר לי קצת על עברך." גולנר חיך: "מה שטעב עלי עד כה אינני זוכר. עכשיו אני עובד כאן ואוסף כסף. מחכה ליום שבו אפרד מכך, כשכיסוי מלאים, אפריח לכם נשיקה באיור ולא אראה עוד את הים."

חג הכריסמוס קרב ובא. המלחים קיבלו מאת גובר האניה את המגיע להם והתכוננו ליום הדול. אחת מן התכניות היתה לקחת את גולנר אל החוף, על חשבונם. ינסן התנדב לאסוף כסף מכל אחד, "קרו גולנר", כפי שקרא לזה. וביום החג, לבושי דר, נכנסו ינסן וגולנר אל תאו של ראש המלחים שישב ושורר חגורה ואכרו לו: "הינך כריסמוס, וכל המלחים החליטו פה אחד כי לא יהיה זה כריסמוס אמיתי אם ראש המלחים שלנו לא ירד אתנו אל החוף."

"ראו בהררים" חייך גולנר, "עלי לגמור את החגורה הזאת. אני מוכרח לעבוד קשה עכשיו, כיון שהיום הגדול כבר נראה באופק." אבל איחזו מזמינים אותך. אתה אורחנו הלילה. כל הוצאתך עלינו. אפילו את היפה שבעזרות הנמל נשיג. אבל מחלכתי לא יורד. אני נשאר באניה." עברוך. בוא! בכריסמוס אתה מוכרח לבוא!"

"אתם מעמידים אותי במצב קשה, בחוררים", אמר גולנר. ולא הועיל לו כל ההפצרות. לא הועילה אפילו ההצגה שערב אנשי דס פון, איור וכנסו אחד אחד אל תאו של ראש המלחים ואיימו עליו שאם הוא לא ירד לחוף, לא ירד איש מהם, ושכריסמוס זה ילך לאיבוד. ולא הועיל גם כשנכנס הקצין הראשון ובקש מגולנר, ממש בתחנונים, שיעצור. הוא סירב בהחלטיות. הבינה החברה שאין תועלת, עזבה את גולנר לנפשו כשהוא ממשיך לשזור את חגורותיו.

היה זה כריסמוס שמה, ורבחורים היו שיכורים יומיים, וכיון שהאניה היתה אורחתקבע בנמל, הכירו הבחורים היטב את הנערות המקומיות, עובדה שהוסיפה הרבה לשמחה ודלילות. וכרגיל, רבו הסיפורים ביום שלאחר כריסמוס וכל אחד סיפר היכן בילה ואיך השתכר. רק גולנר ישב בפינה, שקיב, אבל לא אמר מאומה. יומיים לפני ראש השנה הוצורתי הופתעו כל המלחים כאשר, אחר הצהריים, התרחץ גולנר, לבש בגדים נקיים ואמר: "אני יורד אל החוף! אבל, את השמחה, רק לשעה שעתיים, לקנות לי חליפה חדשה לקראת השנה החדשה." "מדוע לא תשאר גם בערב ותבלה קצת?" שאל אותו ינסן. "לא, לא", ענה גולנר, "אני יורד לקנות חליפה, זה הכל. ראה לקחתי כסף רק עבור חליפה. בעוד שעה אני חוזר." הבחורים נדו לו, התלחשו כי משהו אצלו בודאי לא בסדר.

כשעלה גולנר לאניה היה מצב פרוץ. ראש המלחים האחרון עזב את העבודה, ובין עזיבתו לבואו של גולנר נטלו המלחים לעצמם חופש רב. איש לא היה קם לפני שמונה וחצי, שעת ארוחת הבוקר. לא הועילו קריאותיהם וגעירותיהם של הקצין הראשון והשני, שהיו באים להעיר את המלחים בשעה 7 בבוקר; התאים היו סגורים ואיש לא שעה להם. כאילו מתוך הסכמה הדדית לא היתה העבודה מתחילה לפני 9, וגם אז לא היה מי שיכין צבע או כלי עבודה. על פי הרוב, "לא הובנו" פקודות הקצין הראשון, והוא כבודו לא התיר לו להשגיח על האנשים בשעת עבודתם. כך נתהויה באניה מצב של אנרכיה מוחלטת.

אכן, רב החובל נסה ללבוש על לבו של ינסן, המלח הטוב ביותר באניה, שיקבל על עצמו את תפקיד ראש המלחים. אבל הלה חש עצמו "אחד מהחברה", כפי שכנינו אותו אנו המלחים, ולא רצה לטול על עצמו את תפקיד עלינו. מלבד זה לא שכה ינסן את היום בו הביא שלשה פקבוקי יין לאניה. רב החובל עמד בראש מדרגות הכבש, וברגע שהגיע ינסן אל הסיפון, הושיט את ידו ופקד: "תן לי את הבקבוק קים!" ולבו של ינסן נשבר בקרבו בראותו כיצד בקבוק אחר בקבוק מתנפץ אל דפנות האניה.

באותו רגע החליט ינסן לעזוב את האניה, ובקוראו לעבר רב החובל "עוד נתראה!" ירד לחוף. אבל הוא אהב מדי את תאו בירכתי האניה, את חדר האוכל, את האניה כולה, ובחילה, בשעה מאוחרת, חזר אליה, שיכור ומקלל. לבסוף מצא רב החובל בנמל זר את גולנר. כד התגלגל לאיתו מקום גולנר, זאת לא הצליח איש להציא מפיו. בעצם, בתחילה כמעט שלא שוחח עם מישוה. הוא עלה לאניה כשחבילת בגדים קטנה בידיו, סידר את תאו, תא ראש המלחים, ויצא במרץ לעבודה. בתחילה ניסו המלחים "לרכב" עליו, אבל עד מהרה הבינו כי הוצעה לחיות בשלווה מוטב לו שציית לראש המלחים החדש.

סדרי האניה החלו חוזרים לקדמותם. המלחים קמו ב-7 בבוקר, ולפני 5 אחר הצהריים לא עזב איש את עבודתו. הלכוכן שעל הסיפונים נעלם ושוב היה רב החובל יכול להתגאות בפני הנוטים שעלו לאניה, להגיד בגאווה: "זאת נקראת אניה!" והנוטים היו מוכרחים להסכים איתו. כי גולנר באמת עשה את עבודתו באמונה. גם החלודה שנצטברה גורדה והצבע שוב הבריק בשמש. יום אחד הומין רב החובל את גולנר לתאו ומשנכנסו רביהמלחים, כובעו ביד, הומינו רב החובל לשבת על יד השולחן שבקבוק ויסקי גדול ושתי כוסות ניצבים עליו. אמר רב החובל:

"גולנר, אתה ראש המלחים הטוב ביותר שפגשתי מימי שותה אתי כוסיות אחרות." גולנר עמד נבוך, מבטו נח על הבקבוק, על הכוסיות, נדד אל רב החובל, הושפל שוב לעבר הכוסיות. כן, היה זה כבוד גדול: רב החובל מומין מלח, לאחר ששהה רק כחודש באניה, לשותה אתו ויסקי בתאו. "מדוע אתה עומד כגולם?" שאל רב החובל בחולצו את הפקק ובמלאו שתי כוסיות. "שב ושתה."

גולנר לא נע ממקומו. רב החובל הביט בו בתמיהה ושאל: "מה לך?"

